

Optimizarea fiscală în administrarea afacerilor organizațiilor industriale transfrontaliere

UNIVERSITATEA POLITEHNICĂ DIN BUCUREȘTI
Școala Doctorală Inginerie Industrială și Robotică

Rezumatul tezei de doctorat cu titlul:

Optimizarea fiscală în administrarea afacerilor organizațiilor industriale transfrontaliere

Doctorand:
Ec. MANEA MARIANA

Conducator de doctorat:
PROF. UNIV. EM. DR. ING
Ec. CONSTANTIN MILITARU

Optimizarea fiscală în administrarea afacerilor organizațiilor industriale transfrontaliere

București
2022

Cuprins		pag.
PREFAȚĂ		3 - 4
CUPRINS		5 - 7
LISTĂ ABREVIERI		8
INTRODUCERE		9 - 12
CAPITOLUL I		
<i>Stadiul actual al cercetărilor din domeniul tezei de doctorat</i>		13 - 16
CAPITOLUL 2		
<i>Concluzii preliminare. Limitarea domeniului. Obiective teoretice și practice</i>		17 - 24
CAPITOLUL 3		
<i>Dezvoltări și contribuții teoretice privind studiul optimizării fiscale în administrarea afacerilor organizațiilor industriale transfrontaliere</i>		25 - 72
3.1. Concurența fiscală		25 - 28
3.1.1. Concurența fiscală între state membre U.E.		26
3.1.2. Concurența fiscală între firme- planificarea fiscală agresivă		26 - 27
3.1.3. Practici speculative și concurența neloyală		27 - 28
3.2. Planificarea fiscală		28 - 30
3.3. Organizațiile industriale transfrontaliere: definiție, concept.		
Înregistrare fiscală în România		30 - 55
3.3.1. Forma de organizare a organizațiilor industriale transfrontaliere		31 - 34
3.3.2. Entități cu personalitate juridică rezidente și entități nerezidente: concept, clasificare, forme de organizare și înregistrare fiscală		35 - 52
3.3.3. Considerații teoretice autor cu privire la formele de înregistrare fiscală		52 - 55
3.3.3.1. Înregistrarea fiscală		52 - 54
3.3.3.2. Obligațiile fiscale ale multinaționalelor înregistrate fiscal în România		54 - 55
3.4. Tranzacții intra-grup între entități nerezidente și entități rezidente		55 - 72
3.4.1. Persoane afiliate		56
3.4.2. Prețuri de transfer: definiție, ajustări, noțiuni generale, controlul/inspecția, evitarea dublei impuneri		56
3.4.2.1. Prețuri de transfer, Noțiuni generale		56 - 59
3.4.2.2. Dosarul prețurilor de transfer		59 - 61
3.4.2.3. Controlul și inspecția prețurilor de transfer		61 - 63
3.4.3. Evitarea dublei impuneri		63
3.4.4. Convenția multilaterală privind implementarea în tratatele de evitare a dublei impuneri a măsurilor legate de erodarea bazei impozabile și a transferului profiturilor (MLI)		64 - 65

3.4.5. Instrumente de evitare a dublei impuneri - optimizarea fiscală legală	65 - 72
3.4.5.1. Optimizarea fiscală legală: APA și SFIA	65 - 70
3.4.5.2. Procedura amiabilă	70 - 72

CAPITOLUL 4

<i>Contribuții teoretice privind: Frauda fiscală. Optimizare fiscală versus evaziune/ abuzul de drept/reconsiderarea tranzacțiilor</i>	73 - 104
--	----------

4.1. Organele de control fiscal (Frauda fiscală. Evitare. Optimizare fiscală versus evaziune)	73 - 76
4.2. Evaziunea și fraudă fiscală: definiții, concept, consecințe	76 - 87
4.2.1. Optimizarea fiscală versus Abuzul de drept: definiții, concept, consecințe	80 - 84
4.2.2. Frauda fiscală: Prezumția de fraudă / prezumția de nevinovăție	84 - 87
4.3. Schimbul de informații între Administrațiile Fiscale - instrument de combatere a erodării bazei impozabile și a optimizării fiscale	87 - 97
4.3.1. Erodarea bazei impozabile (Acțiuni BEPS). Tranzacții transfrontaliere	87 - 89
4.3.2. Acțiuni BEPS	89 - 97
4.3.2.1. Acțiunea 5	91 - 92
4.3.2.2. Acțiunea 13	92 - 96
4.3.2.3. Acțiunea 14	96 - 97
4.4. DAC 6 - Directiva Europeană 822/2018	97 - 104
4.4.1. Definiții: Indicii/semne distinctive, schimb de informații raportabile DAC 6	97 - 102
4.4.2. Considerații teoretice și practice autor-implementarea DAC6 în România	102 - 104

CAPITOLUL 5

<i>Dezvoltări și contribuții practice prin teză (studii de caz)</i>	105 - 235
5.1. Scheme implementate în aranjamentele transfrontaliere- optimizare fiscală agresivă între entități afiliate	105 - 117
5.1.1. Considerații practice autor	105 - 107
5.1.2. Lacune legislative privind modalitatea de înregistrare fiscală și declarare obligațiilor fiscale în România a entităților nerezidente	107 - 117
5.2. Reconsiderarea tranzacțiilor transfrontaliere (substanța economică) între entitățile afiliate în România - instrument de combatere a externalizării profitului neimpozabil	117 - 149
5.2.1. Înregistrarea fiscală din oficiu și reconsiderarea fiscală a tranzacțiilor / activităților intra-grup pentru activitățile economice desfășurate în România de entitățile străine	119 - 121
5.2.2. Înregistrarea fiscală din oficiu a structurii- a sediului fix și sediului permanent	122 - 133
5.2.3. Lacune legislative privind sediul fix - impactul Cauzei Berlin Chemie C 333/20	133 - 136
5.2.4. Optimizare fiscală agresivă - tranzacții intra-grup de tip ”lohn”	137 - 142
5.2.5. Optimizare fiscală agresivă prin intermediul înregistrării directe doar în scop de TVA în România a persoanelor juridice străine nerezidente	143 - 149

5.3. Optimizare fiscală agresivă - studii de caz practice	149 - 208
5.3.1. Optimizarea fiscală - Punerea la dispoziție de matrice/ echipament	150 - 156
5.3.2. Model de business al unei companii într-un stat membru U.E.-existența unui sediu fix în România pentru vânzarea și distribuirea conținutului digital SMART	156 - 160
5.3.3. Optimizarea fiscală agresivă - Model de business - recuperare creanțe de către un nerezident ce deține o bancă în România	160 - 164
5.3.4. Optimizarea fiscală a activității de producție - procesare piese pentru industria energetică în România - sediu permanent al persoanei juridice străine	164 - 167
5.3.5. Optimizarea fiscală stocuri la dispoziția clientului în condițiile existenței unui sediu fix care nu participă la livrările de bunuri	167 - 168
5.3.6. Optimizare fiscală- Model de business – servicii telecomunicații fără existența relațiilor de afiliere între entități	168 - 172
5.3.7. Optimizare fiscală agresivă –Model de business al activității de închiriere utilaje în România cu interpunerea unei entități (străine) din grup, tranzacții fără substanță economică	172 - 178
5.3.8. Optimizare fiscală agresivă- Model de business - comercializare/ tranzacționare energie electrică - nedeclararea activității desfășurate în România la sucursala existentă	178 - 198
5.3.9. Optimizarea fiscală agresivă- Model de business - tranzacții afiliați (metoda fracționării activității a două subsidiare controlate de către entitatea străină- înregistrată și ea direct în scop de TVA	198 - 205
5.3.10. Frauda TVA nerezidenți - neînregistrați pentru activitatea de comerț cu autovehicule desfășurată în România	205 - 209
5.3.11. Procedura de constatare și înregistrare din oficiu în România a structurii entităților străine	209 - 211
5.4. Optimizarea fiscală legală - studii de caz	211 - 227
5.4.1. Studiu de caz -Model de business: analiză de risc prețuri de transfer la o entitate românească deținută 100% de o entitate străină	212 - 218
5.4.2. Exemplu dosar întocmit în vederea solicitării emiterii unui acord de preț în avans (APA) bilateral	218 - 222
5.4.3. Model depunere dosar emiterie APA unilateral	222 - 227
CONCLUZII	228 - 235
Considerații teoretice și practice cu privire inspecțiile fiscale la multinaționale - lacune legislative	228 - 232
Evoluții viitoare	232 - 234
LISTA FIGURI ȘI TABELE	235 - 236
BIBLIOGRAFIE	237 - 245

Cuvinte cheie: optimizare fiscală agresivă, aranjamente transfrontaliere, scheme optimizare fiscală, optimizare legală, prețuri transfer, manipulare preț, preț piața, reconsiderare tranzacții, tranzacții intra-grup, tranzacții succesive, fracționare activitate, organizații industriale transfrontaliere, entități straine, sediu fix, sediu permanent, entități afiliate nerezidente

Motivația alegerii temei, noutate, actualitate și importanță

Analizele economice au adus în spațiul public practica multinaționalelor de externalizare a profiturilor cu consecința neîndeplinirii obligațiilor fiscale în România.

Optimizarea fiscală agresivă este dintre cele mai dăunătoare practici utilizate de organizații industriale transfrontaliere pe piața din România (multinaționale cu activitatea de producție și comercializare în mai multe state) cu scopul de diminuare/minimizare a obligațiilor fiscale datorate.

Subiectul optimizării fiscale constituie o preocupare în principal a OECD și UE, dar și a statelor care sunt interesate să obțină impozitarea profiturilor realizate din exploatarea propriilor resurse ale solului, subsolului, energetice, umane și materiale, cum e și cazul României.

Concurența fiscală acerbă între state, asigurarea unei piețe concurențiale fără distorsiuni impune analiza aprofundată și în țara noastră în vederea luării unor măsuri de protejare a încasărilor din impozite printr-o Administrație fiscală eficientă și competentă.

Oportunitatea alegerii temei - Întrucât nu există până în prezent o cercetare aprofundată în ceea ce privește modalitatea, tehnicile și metodele / schemele prin care este posibilă această practică, iar aceste scheme “standardizate” de către consultanții fiscali constituie secret (profesional de serviciu) contractat de consultanță cu multinaționalele, experiența profesională în materie contabilă și fiscală mi-a oferit posibilitatea să contribui prin cercetarea și analiza optimizării fiscale agresive la înțelegerea mecanismului și identificarea lacunelor legislative (ce necesită abordări curajoase) precum și analiza posibilității *reconsiderării /reîncadrării tranzacțiilor/ activităților* multinaționalelor, acolo unde se constată o lipsă de substanță economică a acestor tranzacții.

Scopul prezentei lucrări îl constituie cercetarea și analiza subiectului de amploare al tezei:

- prin *abordare teoretică* (definiții, concepte, noțiuni practice fiscale, strategii, legi, rapoarte) a reglementărilor fiscale în ceea ce privește desfășurarea de activități în România de către organizațiile industriale transfrontaliere/multinaționale, de la înregistrarea fiscală și până la impozitare/optimizare fiscală agresivă/neimpozitarea profitului realizat;

- prin *abordarea empirică*, aplicativă ce constă în identificarea și cercetarea metodelor, tehnicilor, lacunelor legislative și administrative, a resurselor utilizate în schemele și modelele de business, standardizarea acestor scheme ce au ca scop obținerea de avantaje fiscale.

Pe baza acestor abordări teoretice și empirice, am cercetat modalitățile de realizare a optimizărilor fiscale legale- cu acordul organului competent, dar s-au analizat și consecințele utilizării planificării fiscale agresive, atât din punct de vedere al managementului care a implementat modelul de business și de înregistrare fiscală, cât și din punct de vedere al posibilității și riscului reîncadrării/reconsiderării tranzacțiilor/activității de către organele fiscale ale ANAF -cu atribuții de inspecție fiscală și control.

Lucrarea oferă oportunități de analiză a tranzacțiilor intra-grup transfrontaliere și a schemelor de optimizare fiscală agresivă implementate și practicate de multinaționale atât din perspectiva organelor fiscale competente din România (modalități de reîncadrare și reconsiderare a tranzacțiilor și activităților economice), cât și a acestor firme (analizează riscurile și sancțiunile pe care implementarea modelului de business le comportă, ca o consecință a planificării fiscale agresive, a aranjamentelor transfrontaliere și a evitării/neachitării obligațiilor fiscale). În lucrare s-au analizat factorii care au determinat apariția, evoluția, consecințele fenomenului de optimizare fiscală agresivă practicat de unele multinaționale precum și posibilitățile de asigurare a unui cadru legal echitabil, concurențial între firmele locale și multinaționale, cu scopul eliminării externalizării profitului neimpozitat pentru activitatea desfășurată în România. Sunt prezentate și instrumentele de optimizare fiscală legală.

Lucrarea nu oferă o analiză macro-economică a consecințelor de optimizare fiscală agresivă la nivel general al țărilor U.E. și non U.E., ci *cercetează practic, din punct de vedere fiscal modelele de business* ale subiecților de drept juridic fiscal din țările U.E. și non U.E., așa cum au fost standardizate și implementate la nivelul fiecărei entități și la nivelul grupului de firme multinaționale, prin care se evită plata impozitelor și taxelor. Acest fapt îi conferă temei cercetate unicitate și originalitate.

Lucrarea este un studiu actual al fenomenelor de planificare fiscală agresivă și oferă o bază de pornire în studiul schemelor de optimizare fiscală (ce sunt incompatibile cu cadrul juridic și fiscal al U.E., dar și al României), care utilizează în mod imoral lacunele legislative - diferențele legislative între state - fiind necesară o adaptare în acest sens, în vederea eliminării acestor inadvertențe. În acest sens, abordările actuale rezultate din desfășurarea unor activități comerciale prin intermediul unor sedii permanente / sedii fixe în România nedeclarate și impozitarea profitului în țara în care are loc "activitatea" devin subiecte de dezbatere între autorități, consultanți și organizațiile industriale transfrontaliere și pot constitui "litigii" cu consecințe directe, negative, substanțiale asupra modelului de business.

În forma elaborată de autor, lucrarea poate constitui un instrument de lucru pentru specialiștii din domeniul fiscal, atât din partea autorităților cât și din partea contribuabililor, și un punct de plecare în cercetările ulterioare ce vor avea la bază eliminarea lacunelor legislative, procedurarea activităților în domeniul economic, juridic, financiar, fiscal precum și material de studiu pentru învățământul universitar de specialitate în ceea ce privește transfer pricing-ul și externalizarea profitului practicat de entitățile străine pentru activitatea desfășurată în România.

Prezentarea lucrării are la bază concepția proprie a autorului bazată pe cunoștințe practice și teoretice aprofundate precum și o experiență acumulată în ani de audituri fiscale efective, participarea la seminarii, conferințe, coordonare acțiuni de inspecție fiscală în domeniul prețurilor de transfer, coordonarea activităților de efectuare a analizelor de risc asociate riscurilor de transfer pricing și externalizare profit la entități străine.

Întrucât ambii protagoniști au interesul conlucrării și stabilirii unui comportament onest reciproc, cunoașterea ca efect al prezentei cercetări, poate conduce la un mediu stabil de afaceri în România.

Elaborată pentru profesioniștii din domeniul fiscal (inspectori fiscali, consultanți, avocați, directori economici, etc.) totuși lucrarea este redactată pentru a putea fi înțeleasă și de nespecialiști în acest domeniu, analizând *subiectul optimizării fiscale* de o manieră simplificată, focusată pe elementele principale ce concurează la înțelegerea temei și obiectivelor de cercetare-domeniu complex în realitate și care are consecințe semnificative:

- necolectarea impozitelor și taxelor pentru tranzacții
- nedeclararea/neînregistrarea activității economice cu scopul obținerii de avantaje fiscale și externalizarea profitului, într-o manieră lipsită de onestitate, agresivă.

Schimbul de informații între autoritățile fiscale trebuie să identifice societățile care utilizează mecanisme și scheme de optimizare prin care se obțin avantaje fiscale utilizând tranzacții succesive intra-grup, dar și a societăților care utilizează unele criterii formale care să dea aparență de respectare a regulilor standard de impozitare în statul unde își desfășoară activitatea și realizează profit.

Prezentarea stadiului actual al cercetării științifice în literatura de specialitate

Politica fiscală a unei țări trebuie să asigure libera concurență pe piață, să elimine pe cât posibil și să sancționeze acțiunile care nu sunt în concordanță cu interesul public în special cele de evitare a achitării obligațiilor fiscale sub orice formă prin instituțiile economiei de piață.

”Optimizarea fiscală agresivă este dintre cele mai dăunătoare practici utilizate de organizații industriale transfrontaliere pe piața din România (multinaționale cu activitatea de producție și comercializare în mai multe state) cu scopul de diminuaire/minimizare a obligațiilor fiscale datorate. Consecința directă a acestei optimizări este: obținerea de profit mai mare (neimpozabil) și transferarea lui în vederea impunerii în state unde cota este redusă, capitalizarea firmei sau creșterea dividendelor obținute de acționari” [1]¹.

Totodată, optimizarea fiscală constituie o practică (care a devenit regulă) pentru firmele cu activitate de producție transfrontalieră, în mod special cu referire la tranzacțiile generalizate între firme afiliate din cadrul grupului. Specificul activității de producție impune mutarea activității acestor firme în state unde forța de muncă este ieftină, adică salariile achitate personalului productiv sunt extrem de mici (cum este și cazul României).

Aranjamentele fiscale, schemele de optimizare fiscală practicate de unele multinaționale afectează însă, în mod direct concurența în țările unde își desfășoară activitatea dar nu au rezidență, inclusiv în România (sau chiar dacă au rezidență interpun tranzacții succesive intra-grup care sunt greu de urmărit de către organele fiscale ale unui stat), prin practici imorale în unele cazuri de nedeclarare a veniturilor și efectuarea unor tranzacții succesive prin utilizarea codului de taxă pe valoare adăugată (TVA) românesc (ex. Practica de înregistrare în scop de TVA - deși în fapt desfășoară activitate economică prin intermediul sediului fix nedeclarat- din punct de vedere TVA și chiar sediu permanent - caz în care nu atribuie veniturile și cheltuielile statului unde își desfășoară activitatea).

Lucrări de cercetare științifică în domeniu optimizării fiscale agresive nu sunt elaborate și nu am identificat literatură de specialitate specifică în acest domeniu.

Impactul optimizărilor fiscale nu este cunoscut și nici efectele evaziunii fiscale asupra economiei românești. Totuși, *”dacă privim GAP-ul de TVA, România se confruntă cu o fraudă masivă la TVA prin necolectarea TVA, atât prin operațiuni de nedeclarare, dar mai ales prin operațiuni ce au la bază tranzacții între afiliați, adică optimizări fiscale agresive. Schemele de optimizare practicate utilizează lacunele legislației naționale și internaționale, deși România este un stat cu forță de muncă calificată, cu un cost redus al acesteia precum și cu o impozitare*

---

¹ [1], [2] M. Manea - *”Optimizarea fiscală agresivă -motiv de reconsiderare/ reîncadrare a activității firmelor transfrontaliere în România”*, articol publicat în Revista Punctul Critic nr. 1-2(39-40)/2022, Ed. Fundația Culturală ”Ideea Europeană”, pag. 132

a profitului competitivă, medie-optimizarea fiscală îmbracă forme standardizate de externalizare a profitului” [2].

Legislația internă și internațională nu prevede constrângeri suplimentare în cazul reconsiderării tranzacțiilor prin care s-au obținut avantaje fiscale (decât repunerea lor și stabilirea obligației către stat). Astfel nu există o descurajare, o prevenție legală de măsuri coercitive, în acest fel, aceasta a permis ca optimizările fiscale să fie practicate la o scară largă. Tranzacțiile intra-grup sunt cu atât mai evidente și răspândite, semnificativ, în state în care capacitatea administrativă (din punct de vedere al instituțiilor de control) este redusă sau nu este focusată spre acest obiectiv.

În lucrare s-au analizat factorii care au determinat apariția, evoluția, consecințele fenomenului de optimizare fiscală agresivă practicat de unele multinaționale precum și posibilitățile de asigurare a unui cadru legal echitabil, concurențial între firmele locale și multinaționale, cu scopul eliminării externalizării profitului neimpozitat pentru activitatea desfășurată în România.

Condițiile dificile traversate de toate statele și concurența fiscală între firme, în condițiile economice dificile actuale, pun în centrul atenției optimizarea fiscală agresivă (eliminarea/diminuarea impozitelor și taxelor) practică de multinaționale.

Fracționarea activității prin înregistrări fiscale și tranzacții succesive intra-grup (tranzacțiile intra-grup reprezintă între 50-80% în tranzacțiile comerciale între firme la nivel mondial) au ca și consecința un “duel” între organele fiscale ale fiecărui stat și reprezentanții acestor firme-consultanți specializați (avocați, experți, consultanți, etc.).

Prin implementarea Directivei DAC 6 analizată în cuprinsul lucrării, România ar trebui să fie pregătită să facă față provocării și să dispună cele mai eficiente măsuri pentru colectarea impozitelor și taxelor pentru activitatea din România datorate de contribuabilii nerezidenți, care au obligația înregistrării și declarării activității conform legislației în vigoare și Convențiilor de evitare a dublei impunerii încheiate cu alte state.

Instituțiile cu atribuții de control în domeniul fiscal a activităților economice efectuate de entitățile străine în România ar trebui să inițieze studierea aranjamentelor transfrontaliere și să facă în acest sens propuneri motivate și justificate temeinic pentru eliminarea lacunelor legislative ce permit evitarea/neachitarea obligațiilor fiscale pentru activități economice generatoare de profit în România.

Investirea A.N.A.F. cu resursele materiale și umane necesare este veriga cea mai importantă în abordarea, analizarea, cercetarea, procedurarea și *limitarea efectelor negative ale externalizării profitului.*

Un aspect negativ este acela prin care în unele cazuri firmele pot deveni “victime” prinse la mijloc între state, fiind obligate să plătească impozit în ambele state. Activitatea economică a firmelor nu trebuie însă îngrădită prin controale fiscale excesive, care să aplice firmelor o dublă impunere, ci trebuie încurajată prin asigurarea unui mediu de afaceri transparent, corect și facil în diverse domenii de activitate.

În acest sens, se impune o reglementare echilibrată și adecvată a modalității de stabilire a profitului impozabil și de declarare a acestuia în România.

Cercetarea contribuie la înțelegerea mecanismului de înregistrare fiscală a obligațiilor entităților străine, de declarare a activității economice în vederea impozitării profitului și analizează consecințele neînregistrării activității ca urmare a controalelor fiscale ale autorităților. Totodată, lucrarea prezintă modul de transpunere și aplicare a unor reglementări internaționale în legislația fiscală națională și identifică premisele complicate în abordarea subiectului externalizării profitului și impozitarea acolo unde se desfășoară activitatea, în consonanță cu recomandările și tendințele de la nivel global.

În prezent, Convenția Multilaterală (MLI) - ratificată și de România, stabilește alte reguli în ceea ce privește tratatele încheiate, dar introduce reguli suplimentare anti-abuz și de

clarificare a existenței sediilor permanente pe baza procedurii amiabile între state, adică purtarea de discuții între state pentru stabilirea rezidenței în vederea impunerii profiturilor realizate.

Se poate afirma faptul că, pe parcursul cercetării și efectuării studiului doctoral nu s-au putut identifica alte cercetări științifice din perspectiva schemelor practice de optimizare fiscală agresivă prin care profitul se externalizează în afara României, dar putem concluziona cu certitudine în baza experienței cercetătorului și autorului prezentei cercetări faptul că U.E. și O.E.C.D. au abordat la nivel global optimizarea fiscală agresivă propunând recomandări în acest sens.

“În prezent, planul BEPS - Base Erosion and Profit Shifting (traducere: ”Eroziunea bazei și transferul profitului”) este o reacție a statelor la această planificare agresivă practică de multinaționale”², așa cum vom analiza în cadrul cercetării.

Acțiunea 12 ”BEPS - Stabilirea unor norme de raportare a schemelor agresive de planificare fiscală a contribuabililor” are în analiză identificarea modalităților de externalizare a profitului și transfer în zone cu impozite nesemnificative. România nu are încă acces la această analiză nefiind membru cu drepturi depline al O.E.C.D. Datorită acestui fapt, cercetarea în domeniu este aproape inexistentă, atât datorită lipsei de expertiză cât și capacității administrative reduse (A.N.A.F.) pe zona prețurilor de transfer.

Subiect controversat și mediatizat intens, optimizarea fiscală prin care se evită plata impozitelor pe baza planificării fiscale agresive utilizată de multinaționale va constitui mereu un ”cartof fierbinte” atât în mâna multinaționalelor cât și în mâna autorităților fiscale ale statelor.

Dinamica dezvoltării modelelor de business ar trebui dublată de o abordare concomitentă de găsim și identificare a soluțiilor de contracarare a tehnicilor de evitare și neachitare a impozitelor în statele unde se desfășoară activitate economică și se obțin profituri.

Pentru o bună înțelegere a termenilor fiscali utilizați pentru exemplificarea cazurilor practice și teoretice lucrarea face trimiteri la legislația aplicabilă, concepte și definirea termenilor.

Obiectivele cercetării

Obiectivul fundamental stabilit la începutul cercetării are la baza necesitatea cunoașterii în vederea stabilirii unui cadru legal, fiscal și administrativ al implementării schemelor de optimizare fiscală agresivă practicate în desfășurarea activității și alegerea / planificarea modelului de business cu scopul obținerii de avantaje fiscale, fapt ce contravine reglementărilor recente ale OECD și UE (Directiva - DAC 6).

Obiective de cercetare: OPTIMIZARE FISCALĂ - EXTERNALIZARE PROFIT

1. abordarea problematicii optimizării fiscale
2. prezentarea modalității de stabilire și înregistrare fiscală a entităților străine
3. schimbul de informații între state cu privire la tranzacțiile intra-grup între entități
4. raportarea tranzacțiilor de către contribuabil/intermediar ce au la bază aranjamente transfrontaliere cu scopul obținerii de avantaje fiscale

² M. Manea, ”România”,

5. analize sectoriale, pe domenii, ale modelelor de business practicate cu scopul obținerii de avantaje fiscale
6. realizarea studiului empiric al schemelor de optimizare fiscală și a reconsiderării/reîncadrării activității desfășurate ce au consecința: **externalizarea profitului și obținerea de avantaje fiscale**

Fig. 1 Obiective de cercetare (contribuție autor)

Originalitatea științifică - întreaga lucrare (cuprinsă în capitole) are la baza fundamentarea și analiza pe baza propriilor convingeri, a experienței acumulate în domeniul fiscal, al studiului aprofundat al reglementărilor și rapoartelor OECD și UE, precum și a Codului fiscal și Codului de procedură fiscală din România, a celor mai importante noțiuni, reglementări, abordări, teorii în ceea ce privește: înregistrarea fiscală (în funcție de rezidență și personalitatea juridică a firmelor), prețurile de transfer, substanța economică, abuzul de drept, schimbul de informații între Administrațiile Fiscale, scheme model business, studii de caz practicate în aranjamentele transfrontaliere, analiza și identificarea modalităților de reconsiderare a tranzacțiilor și activității desfășurate în România de organizațiile industriale transfrontaliere în administrarea afacerilor.

Specificarea ipotezelor cercetării

În cercetare am pornit de la următoarele ipoteze și premise:

- impactul semnificativ al aranjamentelor transfrontaliere practicate de multinaționale ca efect al manipulării prețurilor intra-grup și consecințele reconsiderării tranzacțiilor;
- lacunele legislative (omisiuni/inadvertențe) ce permit externalizarea profitului;
- prețurile de transfer la nivel mondial (Base Erosion and Profit Shifting - BEPS) ce au impact direct asupra modului de abordare a prețurilor de transfer din partea companiilor rezidente și nerezidente;
- legislația internă și internațională - nu prevede constrângeri suplimentare în cazul reconsiderării tranzacțiilor prin care s-au obținut avantaje fiscale (decât repunerea lor și stabilirea obligației către stat);
- companiile trebuie să fie pregătite pentru alegerea celei mai adecvate metode prin care sunt stabilite prețurile de transfer, prevăzute de legislație; manipularea prețurilor de transfer este asociată cu o serie de riscuri (strategice, operaționale, financiare, tranzacționale, de hazard);
- inspecțiile fiscale s-au intensificat și au implicații majore asupra modelelor de business implementate de companiile multinationale prin planificarea fiscală agresivă, standardizată;
- indeplinirea obligațiilor de raportare la organele fiscale competente (ANAF) a aranjamentelor fiscale transfrontaliere rezultate din tranzacții succesive intra-grup prin care se evita plata obligațiilor fiscale și au ca scop obținerea de avantaje fiscale
- studiul optimizării fiscale legale ce permite eliminarea riscurilor de reconsiderare a tranzacțiilor/activității intra-grup în administrarea afacerilor organizațiilor industriale transfrontaliere.

Metodologia de cercetare

Metodologia de cercetare are la bază analiza posibilităților și modalităților de înregistrare fiscală a multinaționalelor la organul fiscal competent, a lacunelor legislative care permit înregistrarea fiscală prin fracționarea activității derulate în România, a utilizării prețurilor de transfer ca mecanism de manipulare a acestora în cadrul tranzacțiilor intra-grup (fie de majorare/ fie de diminuare -în funcție de necesitățile subiective de optimizare utilizate de fiecare organizație industrială transfrontalieră).

Lucrarea nu epuizează toate metodele de analiză și cercetare a schemelor de optimizare practicate de multinaționale, ci este un prim pas în cercetarea modalităților de externalizare a profitului realizat, dintr-o altă perspectivă și posibilității de impozitare a acestuia în România. Totodată, oferă și cunoașterea de către specialiști a unor strategii de menținere în limite normale a acestui fenomen ce afectează colectarea impozitelor și taxelor cu referire la impozitul pe profit și TVA (vezi GAP TVA). Lucrarea constituie în același timp un instrument pentru firme cu privire la riscurile expunerii la reconsiderări de tranzacții sau reconsiderarea activității desfășurate în urma unor inspecții fiscale.

Metodologia de cercetare utilizată pentru îndeplinirea acestor obiective se bazează pe cercetarea teoretică și practică fundamentală în domeniul planificării, implementării aranjamentelor transfrontaliere standardizate (scheme) ce au ca scop obținerea de avantaje fiscale și externalizarea profitului, prețurilor de transfer, înțelegerea mecanismului prețurilor de transfer în abordarea practică din România, precum și rolul și implicarea autorităților de control în acest domeniu, lacunele legislative fiscale ce permit evitarea impozitelor de la înregistrarea/neînregistrarea fiscală a entității străine și până la externalizarea profitului pentru activitatea desfășurată în România.

Pentru această abordare, am utilizat următoarele metode de cercetare:

- *Documentarea și analiza documentară de specialitate* (economie) și din domenii cu influență asupra prețurilor de transfer (finanțe, audit, administrație publică, drept, fiscalitate), respectiv literatura națională și internațională în materie, dar și rapoarte ale Uniunii Europene, Comisiei Europene, Organizației pentru Cooperare și Dezvoltare Economică (OCDE), Institutului Național de Statistică (INS), Agenției Naționale de Administrare Fiscală (ANAF), Curții de Conturi a României, Băncii Naționale a României, al organismelor financiare internaționale, în vederea fundamentării științifice a cercetării ulterioare, reflectate în referințele bibliografice/webliografice;

- *Investigația și analiza* mai multor modele economice de business din diverse domenii de activitate (producție, auto, industria energetică, energie electrică etc) care presupune mai multe etape, respectiv: culegerea de date și informații, analiza și interpretarea acestora, lansarea de puncte de vedere și emiterea de recomandări;

- *Metoda analitică, cantitativă și calitativă*, realizată în principal prin intermediul studiilor de caz practice atât de optimizare fiscală agresivă cât și optimizare legală;

- *Metoda sintezei*, care facilitează stabilirea clară a conexiunilor dintre procesele economice, fiscale și elementele studiate și permite elaborarea concluziilor și cuantificarea riscurilor;

- *Metoda cercetării interdisciplinare*- cercetarea utilizează informații din diverse domenii: economic, finanțe, contabilitate, audit, juridic, matematică, informatică și fiscalitate

- *Metoda inducției*, prin care se ajunge de la fenomene și procese specifice, particulare, la generalizări științifice. Astfel, se observă realitatea economică, se urmărește identificarea unor fenomene economice repetitive, care pot fi transformate în ipoteze cu ajutorul cărora se pot formula teorii economice;

- *Metoda deducției*, pleacă de la generalizări și se finalizează cu procese concrete, practice;

- *Metoda descriptivă*, care descrie procese economice și concepte teoretice privind aranjamentele transfrontaliere ce au ca scop obținerea de avantaje fiscale și externalizarea profitului, prețurile de transfer practicate;

- *Metoda comparativă*, o metodă utilizată frecvent în cercetarea economică. Prin intermediul acestei metode am putut identifica principalele elemente teoretice și practice ale mecanismului prețurilor de transfer, a implicării autorităților în controlul prețurilor de transfer și am realizat o paralelă între cazurile analizate, pentru evidențierea asemănărilor și diferențelor dintre acestea; s-au identificat riscurile de reconsiderare a tranzacțiilor/activității companiilor ca urmare a inspecțiilor fiscale și de neraportare a acestora la fisc;

La realizarea studiilor de caz, am utilizat analiza practică a unor modele de business din diverse domenii de activitate, date din rapoartele publicate cu privire la impactul evitării plății obligațiilor fiscale în bugetul de stat.

Limitele cercetărilor realizate în teza de doctorat

Orice demers științific implică, pe lângă contribuțiile pe care le poate aduce cunoașterii în domeniul de cercetare analizat și anumite limite care sunt absolut inerente, așa cum este și cazul cercetării cu tema “optimizare fiscală”:

- Luând în considerare studiile nesemnificative în literatura de specialitate străină în domeniul vizat, iar cea națională nu abordează tema aranjamentelor transfrontaliere, efectuarea studiului exhaustiv a impus o metodologie de limitare a sferei de analiză care să ajute la atingerea obiectivului propus
- Există posibilitatea ca schemele și aranjamentele transfrontaliere analizate să fie analizate ca urmare a subiectivismului inerent în aceste situații ale cercetătorului (ex: domenii, cercetare, evoluții, perspective)

Fiind un subiect controversat și sensibil, externalizarea profitului prin aranjamente transfrontaliere este apanajul specialiștilor și al multinaționalelor ce implică secret profesional și sume semnificative pentru realizarea, implementarea unor astfel de scheme de evitare a impozitelor și taxelor.

Cercetarea teoretică și practică a mecanismului de fraudare a bugetului prin neplata impozitului pe profit în România, pentru tranzacții între persoane afiliate și rambursarea TVA pentru aceleași tranzacții între afiliați, poate avea consecințe directe și semnificative prin inițierea mecanismelor de eliminare a lacunelor și a implementării metodelor și procedurilor de reconsiderare/reîncadrare a tranzacțiilor activității între afiliați, prin întărirea capacității administrative a Autorității fiscale române. “*Până în prezent, nu a fost abordată o cercetare a schemelor prin care se externalizează profitul și prin care se obțin avantaje fiscale având la bază aranjamentele transfrontaliere în România*”³, acesta constituie în fapt unicitatea prezentei lucrări.

Întărirea capacității administrative a instituțiilor de control (incluzând aici sistemul IT - digitalizarea, măsuri de reanalizare a legislației fiscale și limitare a tranzacțiilor între afiliați, de raportare a tranzacțiilor între afiliați) și nu în ultimul rând înființarea Tribunalului fiscal, pot limita transferul profitului în exterior (și neimpozitat deși este rezultatul resurselor materiale ale solului și subsolului forței de muncă românești, etc.) și capitalizarea firmelor locale prin reinvestirea profitului, cu consecința în colectarea la bugetul de stat a veniturilor suplimentare provenite din taxe și impozite.

---

³ M. Manea - ”Optimizarea fiscală agresivă -motiv de reconsiderare/ reîncadrare a activității firmelor transfrontaliere în România”, articol publicat în Revista Punctul Critic nr. 1-2(39-40)/2022, Ed. Fundația Culturală ”Ideea Europeană”, pag. 133

Prezenta lucrare își propune să analizeze și să aducă unele clarificări referitoare la optimizarea fiscală a organizațiilor industriale transnaționale, o abordare importantă privind externalizarea profitului, analiza activităților desfășurate în România de către entitățile multinaționale. Pentru a înțelege și disemina corect și transparent schemele de optimizare fiscală prin care se externalizează profitul fără a se impozita, este necesară în prealabil identificarea posibilității de stabilire și de înregistrare fiscală a activității entităților la organul fiscal competent și analizarea, în succesiunea lor, a tranzacțiilor intra-grup și a prețului de transfer practicat.

Considerații generale teoretice

Etimologic, noțiunea de ”optimizare” înseamnă ”Alegerea și aplicarea soluției (economice) optime (dintre mai multe posibile)”⁴, și provine din termenul - *optimiser*- în sensul de a face ca randamentul unui sistem tehnic, al unei mașini, etc. să fie optim, să corespundă unor exigențe sporite. Dreptul anglo-saxon utilizează conceptul de ”*optimal taxation*”⁵ în sensul unui model de echilibru al economiei și al rezultatului acestei impuneri.

*Optimizarea fiscală prin manipulare*⁶ - sau “*la veritable evasion fiscale*”, în literatura franceză - are la bază folosirea de către multinaționale a breșelor, omisiunilor/inadvertențelor legislației fiscale, pentru diminuarea impozitelor sau neplata integral, fie prin omisiunea unui text de lege, fie prin necorelarea textului de lege/articolului de lege, cu alte prevederi legale. Se aseamănă cu fraudă la lege și diferă de evaziunea fiscală (caz în care evitarea impunerii este ilegală), prin faptul că diminuarea impozitului îmbracă următoarele aspecte:

- operațiunea juridică este realizată doar pentru a diminua impozitul ca urmare a propriei opțiuni;
- abilitatea firmei prin utilizarea unor experți cu grad de cunoaștere a legislației ridicat și utilizarea pentru implementarea propriului folos, de diminuare a impozitelor și taxelor;
- deși nu este permisă, totuși este posibilă datorită neclarității legii.

Studiul optimizării fiscale în administrarea afacerilor organizațiilor industriale transfrontaliere este un domeniu complex și constă în:

- utilizarea de către specialiști a unor metode și tehnici de analiză a sistemelor fiscale din state în care urmează a se desfășura activități economice, de identificare a lacunelor și inadvertențelor legislației fiscale și penale, ce pot fi folosite cu scopul minimizării obligațiilor fiscale, de transfer a profitului în state cu impozite mici dar, fără a intra în conflict cu fiscul din statul în care se desfășoară activitatea economică;

- proces îndelungat care are la bază identificarea din timp, încă înainte de înregistrarea fiscală într-un stat a efectuării de activități economice și până la depunerea declarațiilor fiscale în vederea impozitării și la repatrierea profitului în statul de rezidență sau în state cu impozite reduse.

Managementul organizațiilor transnaționale trebuie să identifice împreună cu specialiștii tranzacțiile care fac obiectul optimizării fiscale ce au ca rezultat interacțiunea cu organele fiscale din statele unde își desfășoară activitatea și pot avea consecințe negative în activitatea firmei. Obiectivul oricărui manager în creșterea profitabilității financiare a firmei este organizarea activității transfrontaliere, inclusiv prin utilizarea optimizării fiscale ca metodă legală de achitare a obligațiilor fiscale. Conceptul de optimizare fiscală presupune un set de

---

⁴ Dex online

⁵ R. Guesnerie, A Contribution to the Pure Theory of Taxation, Cambridge University Press, on Google books, pag. 25

⁶ S. Bodu : Instrucțiunile de evaziune fiscală (I) Revista română de drept al afacerilor nr. 8/ 2016 - pag. 93
I. M. Costea, Delimitări între ilicitul fiscal și penal, Științe Juridice 2017, pag. 228-258

metode și modalități de a reduce sarcina fiscală a companiei rezidentă a unui stat, care nu declară profiturile realizate în statul unde le obține, ci în statul de rezidență uneori cu „complicitatea” acestuia.

Obiectivul principal al optimizării fiscale este creșterea valorii firmei și are la bază planificarea și calitatea organizării manageriale. Managerul fiind cel care caută strategii pentru a-și reduce povara fiscală pentru a genera beneficii fiscale după declarațiile fiscale sau averea acționarilor [Abdul Wahab & Holland, 2012]. Impactul optimizării fiscale asupra valorii firmei a fost analizat de Chadeffaux și Rossignol (2006) care au considerat că optimizarea fiscală a fost unul dintre factorii esențiali de a crește valoarea firmei fie prin reducerea la minimum a sarcinilor fiscale, fie prin dezvăluirea de informații. Abdul Wahab și Holland (2012) au demonstrat influența negativă moderatoare a managerului, a CEO-ului asupra nivelurilor de optimizare fiscală.

Tema lucrării este îndrăzneță și inițiază primele abordări legate de o problemă atât de importantă cum este externalizarea profitului - ca o consecință directă a optimizării fiscale agresive.

În concluzie, domeniul de studiu ce face obiectul prezentei lucrări este necesar a fi aprofundat în viitor, până în prezent nefiind abordate în România analizarea și cercetarea din punct de vedere fiscal a modelelor de business implementate (cu consultanță specializată) de firmele străine cu activități transfrontaliere, a tranzacțiilor intra-grup efectuate între persoane afiliate și a modalităților de externalizare a profiturilor ca urmare a aranjamentelor transfrontaliere. În dreptul european, optimizarea fiscală este *”tehnica prin care contribuabilul procedează la o alegere între soluții oferite de legislația fiscală în sensul cel mai favorabil intereselor proprii.”*⁷

Contribuabilul utilizează omisiunile legislative din sistemului fiscal, în sensul de a putea exclude taxarea sau care generează o impozitare mai puțin oneroasă. Condiția specifică presupune folosirea cadrului normativ, în sensul de a nu fi luat în considerare de către legiuitor sau în cazul neconcordanței/necorelării cu dispozițiile legale ale altor legi.

*Manipularea prețului unor tranzacții succesive între întreprinderi controlate*⁸ intra-grup presupune fie diminuarea, fie majorarea prețului produselor și serviciilor, în funcție de necesitățile, de facilitățile acordate și înregistrarea fiscală, precum și de modelul de business ales de fiecare organizație industrială transfrontalieră.

Modul de derulare a fluxurilor comerciale în sectoare de activitate: industrial, producători, bunuri de consum și retail, influențează în mod direct modelul operațional de business în cazul optimizării fiscale agresive, prețurile de transfer asigurând lichidități financiare substanțiale pentru grupul de entități afiliate în situația în care nu sunt la prețul pieței. Există însă și tranzacții intra-grup - de transfer în cazul modelului de business și încorporare a unor produse finite în alte produse finale.

Evoluția actuală în alegerea modelelor de business de către multinaționale îmbracă în prezent, în multe cazuri, forme de planificare fiscală agresivă ce au la bază prețuri de piață diferite de cele practicate între entități independente și permit transferul dreptului de proprietate al bunurilor între entități afiliate în funcție de obiectivul economic și fiscal ales de multinațională.

Practicarea unor prețuri de transfer diferite de cele între entități independente și manipularea acestora în funcție de propria opțiune nu întrunește, în cel mai multe cazuri,

⁷ M Sierczek - Abitan, Termes de droit fiscal, Ed. Gualino, Paris 2007, p. 79

⁸ I. M. Costea, Delimitări între ilicitul fiscal și penal, în Analele Universității Alexandru Ioan Cuza, seria Științe Juridice, Tom LXIII, seria nouă, 2017 (I), p. 229-258. S. Bodu, C. Bodu, Infrațiunile de evaziune fiscală, în Revista română de drept al afacerilor nr. 8/2016, p. 93

elementele constitutive ale infracțiunii de evaziune fiscală, dacă nu se urmărește în mod evident obținerea de avantaje fiscale, ci se urmărește doar un scop economic - fără să aibă ca scop evitarea plății impozitelor. În acest sens, în urma unei inspecții fiscale, organele de control analizează întreaga stare de fapt fiscală și prețurile de transfer folosite între entități afiliate.

În cazul în care, nu se poate demonstra care este avantajul fiscal obținut și nici nu se poate demonstra, fără dubiu faptul că, scopul urmărit de către entitate a constat în obținerea fără echivoc a acestui avantaj fiscal (neplata impozitului), organul fiscal poate doar reconsidera sau repune tranzacțiile care au fost efectuate prin manipularea prețului - în vederea stabilirii impozitului, dar nu va sesiza organul de cercetare penală nefiind întrunite elementele constitutive ale infracțiunii de evaziune fiscală.

În concluzie, dacă entitatea a obținut un avantaj economic în tranzacțiile efectuate intra-grup fără însă a afecta impozitele și taxele datorate, optimizarea fiscală practică este legală. Dacă pe lângă avantajul economic *a urmărit* însă, și obținerea unui avantaj fiscal, utilizând în acest sens aranjamente transfrontaliere și tranzacții succesive intra-grup prin care a evitat impozitele optimizarea fiscală - poate fi încadrată ca optimizare fiscală agresivă.

Optimizarea fiscală este practică de majoritatea firmelor și este legală atunci când contribuabilul de bună credință efectuează tranzacții oneste în obținerea produselor finite/prestărilor de servicii fără a urmări și fără a evita ostentativ plata obligațiilor fiscale acolo unde se desfășoară activitatea economică.

Optimizare fiscală agresivă este nelegală și implică risc fiscal de reconsiderare de către organele fiscale a tranzacțiilor/activităților economice fără substanță economică. De precizat că aceasta presupune *planificarea prealabilă și alegerea modelului de business adecvat*. Pentru eliminarea riscului de reconsiderare a tranzacțiilor și activității entitățile pot utiliza instrumentele agreeate cu organele fiscale de planificare fiscală (APA, SFIA).

Optimizarea fiscală practică de multinaționale în activitatea desfășurată în România implică folosirea lacunelor legislative ca modalitate de evitare a impozitelor și taxelor datorate și în special de externalizare a profitului.

Optimizarea fiscală legală, în limite oneste este aplicabilă în cazul în care nu se urmăresc cu orice preț avantaje fiscale. Optimizarea fiscală agresivă are ca scop obținerea de avantaje fiscale (diminuarea impozitelor sau eliminarea) și implică planificarea fiscală a activității încă de la înregistrarea fiscală la organul fiscal, utilizând tranzacții succesive intra-grup, între entități afiliate ce nu se realizează la prețul pieței (la fel ca între entități independente). Aceste entități utilizează, în scopul obținerii de avantaje fiscale, tehnicile și metodele de transfer pricing, dosarul prețurilor de transfer tocmai datorită controlului și relațiilor de dependență, firmele intra-grup și practicării tranzacțiilor succesive, greu de verificat de către autoritățile fiscale.

În România nu se cunoaște valoarea tranzacțiilor intra-grup și nici impactul acestora în stabilirea obligațiilor fiscale.

Obiectivele de cercetare au în vedere inițiativa OECD și UE de reformare a cadrului internațional privind impozitul pe profit pe cele două componente:

- Pilonul I - realocarea parțială a drepturilor de impozitare a profiturilor pe baza unei formule către state unde grupul multinațional are clienți sau utilizatori (nu numai în sectorul digital)

- Pilonul II - impozitarea efectivă minimă a profiturilor multinaționalelor- ce va limita transferul profiturilor în zone fiscale cu impozite reduse și va permite fiecărui stat să decidă asupra caracteristicilor propriilor sisteme fiscale.

În acest context, aceste modificări pot influența sistemul fiscal din România și pot aduce venituri mai mari la buget din impozitul pe profit prin plata echitabilă de către companii. Astfel utilizarea unei forme de alocare a profiturilor pe baza unei formule stabilite la Pilonul I și II

este posibil să conducă automat la eliminarea regulilor complexe de prețuri de transfer în UE care sunt greu de aplicat și la fel de greu de demonstrat.

În România, dosarul prețurilor de transfer utilizat pentru analiza tranzacțiilor între entități afiliate a devenit un instrument formal, inoperant, care nu oferă pârgii coerente de reconsiderare/repunere a tranzacțiilor între afiliați, fiind de regulă întocmit de consultanți pentru prezentarea modelului de business și nu pentru a compara tranzacțiile efectuate cu prețul pieței utilizat de entități necontrolate.

Pentru a pregăti trecerea la noul sistem fiscal, al ”lungimii de braț” este necesar să cunoaștem și să aprofundăm aranjamentele transfrontaliere utilizate de multinaționale care permit nu numai externalizarea profitului dar și externalizarea cifrei de afaceri - adică a veniturilor realizate în România și nedeclarate.

Externalizarea cifrei de afaceri este una din cele mai agresive practici utilizate de multinaționale având concursul consultanților fiscali și constituind o lungă perioadă de timp modalitatea prin care multinaționalele și-au optimizat fiscal activitatea. În prezenta lucrare, se analizează modele de business reprezentative și se identifică practic metodele și tehnicile de planificare fiscală agresivă prin care România este lipsită de instrumentele prin care să beneficieze de o colectare optimă, așa cum a fost gândită și abordată recent de către OECD și UE.

Prezentarea sintetică a conținutului capitolelor tezei de doctorat

Lucrarea se poate folosi de către managementul companiilor în administrarea afacerilor transfrontaliere, dar și de specialiști în domeniu. Modul de abordare și tehnicile de explicare permit ca și persoanele fără experiența în tainele fiscale să poată înțelege fenomenul de externalizare a profitului.

Lucrarea cuprinde o cercetare complexă a subiectului optimizării fiscale agresive și a optimizării legale, scopul și consecințele acestora în administrarea afacerilor organizațiilor industriale transfrontaliere sunt abordate aspecte teoretice și practice și sunt cercetate preocupările specialiștilor în domeniu (autorități fiscale, companiile multinaționale și companiile de consultanță juridică și fiscală), legiferarea în domeniu și deținerea controlului asupra fenomenului de externalizare a profitului, pentru a gestiona eficient riscurile economice financiare și fiscale care le implică. Deși s-au identificat lucrări științifice consistente în speță.

Lucrarea analizează în special tehnicile de evitare a riscurilor de către companii și evaluează riscurile de reconsiderare a activității/tranzacțiilor ca urmare a inspecțiilor fiscale.

Lucrarea deschide perspectivele analizării complexe a activității multinaționalelor în România, având ca punct de plecare Rapoartele OECD și Directivele Europene ale UE care pun accent pe eliminarea regimurilor fiscale dăunătoare (offshore) și a impozitării profiturilor în jurisdicțiile în care se efectuează, fiind structurată în șase (5) capitole, astfel:

Introducere -Prezintă o introducere în subiectul optimizării fiscale, identifică obiectivele de cercetare, stabilește originalitatea științifică a lucrării doctorale și unicitatea acesteia.

Capitolul I - Stadiul actual al cercetărilor din domeniul tezei de doctorat - Stadiul actual cu privire la cercetările efectuate în domeniul temei cercetate menționând principalele domenii de studiu privind politica fiscală, optimizarea fiscală, aranjamentele fiscale, schemele de optimizare fiscală agresivă.

Capitolul II - Concluzii preliminare. Limitarea domeniului. Obiective teoretice și practice

- Definește obiectivele teoretice și practice referitoare la optimizarea fiscală, limitarea domeniului de analiză

Capitolul III - Dezvoltări și contribuții teoretice privind studiul optimizării fiscale în administrarea afacerilor organizațiilor industriale transfrontaliere - Prezintă dezvoltări și contribuții teoretice privind studiul optimizării fiscale standardizate și specializate a grupurilor de organizații industriale transfrontaliere și influența asupra concurenței fiscale și mediului de afaceri. De asemenea, se fac precizări referitoare la definirea organizațiilor industriale transnaționale: concept, clasificare, forme de înregistrare fiscală, dar și obligațiile fiscale ale multinaționalelor (vector fiscal).

Definește noțiunile de rezidență fiscală pentru entitățile străine precum și posibilitățile de desfășurare a unor tranzacții în România prin înregistrarea fiscală și acordarea codului de identificare fiscală (CIF) de către organul competent.

Se analizează și identifică declararea la organul fiscal pe baza codului unic de înregistrare fiscală (CUI), asemănări/deosebiri și mai ales confuzii legislative ce permit utilizarea în schemele de optimizare fiscală agresivă a codului de înregistrare fiscală (CIF), interpunerea în tranzacții intra-grup a entității mamă sau a altor entități din grup prin înregistrarea și atribuirea CIF. Totodată se identifică și formele de înregistrare și declarare fiscală la organul fiscal competent (sediul fix, sediul permanent, reprezentant fiscal, reprezentanță, înregistrat în scop de TVA: direct, prin atribuirea CIF și cele prin atribuirea CUI (sucursală, SRL, etc.) precum și diferențele și asemănările dintre acestea.

De asemenea se definesc tranzacțiile intra-grup între persoanele afiliate, prețurile de transfer, controlul și inspecția dosarului prețurilor de transfer, evitarea dublei impunerii. Se analizează modificările aduse de Convenția Multilaterală (MLI) la Convențiile de evitare a dublei impunerii încheiate de România cu alte state (în număr de 91). Se identifică și analizează instrumentele de evitare a dublei impunerii utilizate care constituie optimizare legală, încheiate în prealabil cu organul fiscal competent: acordul de preț în avans și soluția fiscală individuală anticipată. În lucrare, se analizează posibilitatea aplicării de către contribuabil la procedura amiabilă între jurisdicții.

Pentru înțelegerea tematicilor complexe autorul a propus clasificări și scheme care sunt analizate in extenso la fiecare capitol.

Capitolul IV - Contribuții teoretice privind: Frauda fiscală. Evitare/Optimizare fiscală versus evaziune/abuzul de drept/reconsiderarea tranzacțiilor/activitate economică -

Se analizează și se definesc teoretic, dar și practic, noțiunile de fraudă: optimizare, evaziune fiscală, abuz de drept și se identifică organele de control fiscal implicate în analiza acestor modalități de evitare a plății impozitelor și taxelor. Se analizează, pe fiecare modalitate de evitare a impozitelor și taxelor, posibilitatea reconsiderării tranzacțiilor și a sancțiunilor aplicabile. De asemenea, se analizează posibilitatea schimbului de informații între Administrațiile Fiscale- instrument de combatere a erodării bazei impozabile ca rezultat al aranjamentelor transfrontaliere prin care se obțin avantaje fiscale și se identifică cele patru acțiuni minimale ce trebuie îndeplinite de România (fiscal) pentru a accede la calitatea de membru al OECD. Se analizează conceptul, noțiunile, semnele distinctive așa cum au fost implementate prin Directiva Europeană 822/2018 - DAC 6 și în legislația din România.

Capitolul V - Dezvoltări și contribuții practice prin teză (studii de caz) - Dezvoltări și contribuții practice prin teză (studii de caz) identifică într-o manieră conceptuală proprie a autorului schemele implementate între entități afiliate ca efect al planificării fiscale agresive, identifică practic și teoretic lacunele legislative utilizate de entitățile străine pentru practicarea optimizării fiscale agresive și modalitățile prin care poate externaliza profitul utilizând formele de înregistrare fiscală așa cum sunt implementate în legislația fiscală.

Se identifică metodele prin care se externalizează profitul începând cu modalitatea de înregistrare fiscală, fracționarea activității, utilizarea persoanelor specializate, confuziile legislative (lacune sau omisiuni) legate de sediu fix, sediu permanent, sucursală, și profitând în același timp de capacitatea administrativă fiscală a statelor (inclusiv România) lipsită de flexibilitate subevaluată numeric. Totodată, se analizează și identifică metodele de reconsiderare a tranzacțiilor/activităților economice între entități afiliate ca instrument de combatere a externalizării profitului realizat în România prin înregistrarea din oficiu a structurilor entității străine nerezidente (sediul permanent și sediu fix) prin care se desfășoară activitatea economică. Se interpretează în manieră proprie (contrar opiniei unor consultanți specializați în optimizări fiscale agresive) consecințele clauzei CJUE 333/20 Berlin Chemie și impactul acesteia. Din punct de vedere teoretic se analizează optimizarea fiscală prin utilizarea CIF pentru TVA și interpunerea unei entități din grup. Capitolul V prezintă un număr de 15 *scheme de optimizare fiscală agresivă - contribuție proprie autor lucrare și tot atâtea motivări posibile în reconsiderarea tranzacțiilor intra-grup și a activității desfășurate în România de unele multinaționale.*

În acest capitol, se prezintă practic și un model de APA bilateral, APA multilateral precum și o analiză de risc- în cadrul analizei instrumentelor de optimizare legală utilizate și implementate cu acordul prealabil al organului fiscal competent.

Concluzii teză - Contribuții personale (teoretice și practice). Dezvoltări viitoare în domeniul de cercetare- Este reținut pentru concluzii, contribuții personale (teoretice și practice) cu privire la multinaționale, precum și evoluții viitoare.

Acest capitol cuprinde propunerile autorului cercetării efectuate și analizate în cuprinsul tezei de doctorat și se referă la:

- reforma fiscală ce trebuie aplicată în domeniul persoanelor juridice nerezidente care efectuează activități economice;
- modificările legislative ce ar trebui să conducă la eliminarea lacunelor și omisiunilor legislative utilizate de organizații industriale transfrontaliere în evitarea plății impozitelor și taxelor;
- modificări ale procedurilor de control fiscal pentru stabilirea obligațiilor fiscale din oficiu;
- modalități de întărire a capacității administrative a instituțiilor de control și de cointeresare a echipelor de inspecție;
- identificarea și studierea schemelor de optimizare fiscală agresivă și identificarea lacunelor legislative/inadvertențelor "legale";
- schimbul de informații și utilizarea în practică a informațiilor ce fac obiectul DAC 6.

Dezvoltări și contribuții practice prin teză (studii de caz) -

Descrierea, aprofundarea conceptelor prezentate sunt analizate în cadrul lucrării, o mare parte din lucrare fiind atribuită schemelor de optimizare fiscală prin prezentarea unor studii de caz reprezentative pentru anumite domenii de activitate economice - modele standardizate ce implică metode și tehnici adoptate în funcție de activitatea desfășurată de fiecare entitate conform codului CAEN declarat.

Schemele implementate în aranjamentele transfrontaliere - optimizare fiscală agresivă între entități afiliate- contribuții proprii ale autorului sunt prezentate într-o analiză și un concept ce permite abordări atât din partea entităților, specialiștilor dar și din partea autorităților fiscale.

Fiecare schemă implementată cuantifică riscurile de reconsiderare a tranzacțiilor /activității și influența asupra modului de administrare a organizațiilor industriale transfrontaliere prin alegerea modului de business implementat.

Modelele de business implementate de multinationale ce au la baza aranjamente transfrontaliere cu scopul obținerii de avantaje fiscale sunt cercetate pe domenii de activitate și regasite în schemele ce fac obiectul analizei și cercetării:

- Schema clasică fără externalizare profit - optimizare fiscală legală
- Schemă derivată externalizare profit
- Înregistrarea fiscală din oficiu a persoanelor juridice străine – reîncadrarea activității/tranzacțiilor în România
- Tranzacții bunuri/servicii activitate desfășurată în România de o persoană juridică străină stabilită în România (pentru TVA și impozit pe profit) - sediu fix/sediu permanent- optimizare fiscală legală- utilizare CIF sau CUI românesc
- Lacune legislative cu privire la activitatea sucursalei
- Schemă externalizare profit pentru comercializare energie electrică/gaz - activitate desfășurată integral în România
- Schemă simplă lohn - tranzacții intra-grup
- Schema clasică de optimizare fiscală - externalizare profit
- Schema de optimizare utilizată de firmele străine care dețin și filiale (fabrici) în România (lohn)
- Schemă de optimizare fiscală lohn - prin utilizare cod de înregistrare fiscală directă TVA (CIF)
- Schemă externalizare profit prin utilizarea CIF românesc - tranzacții între firme-persoane juridice străine pentru bunuri aflate pe teritoriul României
- Schemă - Model de business- traseu matriță – optimizare fiscală punere la dispoziție matriță și livrare bunuri (la comandă) proprietar direct către terți
- Schemă referitoare la activitatea unui nerezident (SRL-Olanda) prin cont bancar în România - activitate nedeclarată
- – Schemă optimizare fiscală agresivă: cu externalizarea profitului și rambursare TVA (pentru matrițe, echipamente, spații, etc.)
- – Schemă de optimizare fiscală externalizare profit - model de business închiriere utilaje (ex. Luxemburg) tranzacții intra-grup
- – Optimizare fiscală agresivă - structura operațională sucursala - tranzacții intra-grup energie
- – Scheme de optimizare I și II
- – Schemă de externalizare profit intra-grup pentru activitatea economică desfășurată în România prin metoda fracționării activității

De subliniat faptul că, în cercetare s-a utilizat *metoda analizei în contradictoriu* pe lângă optimizarea fiscală agresivă implementată prin modele de business agreeate de entitățile străine, la fiecare model de business se identifică riscurile și motivele posibile de reconsiderare a tranzacțiilor/reîncadrarea activității în urma unor inspecții fiscale efectuate de organele competente cu consecințe privind stabilirea de obligații fiscale suplimentare.

Studiul empiric are la bază un eșantion reprezentativ de domenii de activitate (producție, comerț, servicii, energie electrică, etc.) și unul reprezentativ de scheme și modele de business implementate. Studiul pleacă de la planificarea activității, analiza modelului de business, înregistrarea fiscală, lacune legislative, specialiști/consultanți agreeați, riscuri asumate și continuă cu riscurile de repunere a tranzacțiilor în situația anterioară în urma litigiilor cu fiscalul.

● **Considerații practice autor cu privire la tema tezei**

Elaborarea și implementarea schemelor de optimizare fiscală legală se bazează pe dreptul contribuabilului de a-și alege modelul de business în funcție de activitate, interese proprii și elementele esențiale ce conduc la eficientizarea și realizarea obiectivelor asumate, precum și alegerea regimului fiscal și înregistrarea la organul fiscal competent.

Scopul obținerii de profit prin evitarea plății impozitelor practicate de firmele mari cu activitate transfrontalieră nu ține cont, din păcate, de necesitatea asigurării unei concurențe corecte pe piețele de bunuri și servicii, transformându-se de cele mai multe ori în concurența neloială.

Plata într-un mod corect a impozitelor și taxelor, de regulă, acolo unde se desfășoară activitatea economică și unde se realizează profitul, poate avea la bază o legislație transparentă, predictibilă care să permită dezvoltarea afacerilor într-un mediu concurențial echilibrat și un partener corect, cu o capacitate administrativă performantă în organul fiscal competent al statului (în care se realizează profitul și în care se datorează impozitele și taxele).

În vederea realizării unei scheme de optimizare "fără riscuri" este necesar ca, consultantul fiscal/expertul, (definit ca promotor/intermediar -DAC 6) să înțeleagă temeinic afacerea clientului său, a mecanismelor și limitărilor sale pentru a găsi traseele oferite de legislația locală și internațională care să conducă la o reducere a impactului financiar pe care taxele o au asupra modelului de business practicat. Astfel, optimizarea fiscală impune consultantului, în primul rând, analiza operațională a afacerii și a tranzacțiilor cu sprijinul clientului cu scopul de a preveni, pe cât posibil, interpretările arbitrare ale inspectorilor fiscali față de acțiunile care conduc la reducerea impactului fiscal al tranzacțiilor pe care firmele le fac.

Unele firme mari/multinaționale optimizează fiscal activitatea transfrontalieră nu numai în România sub pretextul că, activitatea industrială de producție și comercializare de bunuri și servicii este complexă, iar pentru obținerea unui bun final sunt necesare mai multe componente ale bunului care se realizează în mai multe țări (cu posibilitatea diminuării costurilor de producție prin utilizarea forței de muncă ieftine din acele țări).

Optimizarea fiscală se face prin:

- fracționarea activității atât de producție cât și de comercializare pe întregul lanț până la consumatorul final;
- efectuarea de tranzacții succesive intra-grup;
- practicarea de prețuri diferite de prețurile pieței interne și manipularea acestor prețuri (majorare/micșorare) în funcție de necesitățile de optimizare și schema implementată;
- încheierea de contracte formale (așa cum este prezentat în lucrare);
- utilizarea resurselor umane și materiale ale unor subsidiare locale pe care le controlează fără existența și declararea unui sediu fix/ permanent declarat la organul fiscal tocmai pe considerentul "lipsei de resurse materiale și umane" cu consecința neachitării atât a TVA cât și a impozitului pe profit și implementarea unei scheme prin interpunerea unor entități din grup fără declararea structurii (sediul fix sau permanent) la organul fiscal.

Reglementările legislative recente ale UE (de implementare/transpunere a Directivei DAC 6- implementată și în România) constituie instrumente de cunoaștere și analiză a schemelor de optimizare practicate de multinaționale în modelul de business, care ar trebui să devină transparente prin schimbul de informații între autoritățile fiscale din toate statele unde multinaționala desfășoară activitate și efectuează tranzacții comerciale succesive intra-grup, cu scopul obținerii de avantaje (adică de diminuare a impozitelor și taxelor datorate).

"Consecința firească a abordării analizei schemelor de optimizare este în strânsă corelație cu metodele de reconsiderare a tranzacțiilor și activităților pe baza motivelor constatate în urma inspecțiilor fiscale. Efectuarea inspecțiilor fiscale trebuie să aibă la baza proceduri transparente de reîncadrare a activității, de înregistrare din oficiu, atribuire de venituri și cheltuieli pentru activitatea desfășurată, dispunere de măsuri pentru întocmirea

facturilor prin utilizarea codului de identificare românesc pentru livrarilor de bunuri/ prestări servicii către sediul fix/sediul permanent, dacă e cazul."⁹

● **Lacune legislative privind modalitatea de înregistrare fiscală și declarare a obligațiilor fiscale în România a entităților nerezidente**

În sensul celor analizate și cercetate în lucrare, rezultă că este necesară completarea legislației și a procedurilor fiscale de identificare și control în vederea eliminării în practică a lacunelor existente, a eliminării blocajelor administrative în stabilirea stării de fapt fiscale a contribuabililor nerezidenți:

- clarificarea în legislația fiscală a unor aspecte din perspectiva TVA cu privire la activitatea desfășurată de societăți nerezidente înregistrate în România direct doar în scop TVA, și utilizarea *in extenso* a codului de înregistrare fiscală (CIF) dacă se efectuează alte tranzacții locale - ce implică în fapt activitate economică cu realizarea de profit (avantaje fiscale) și nu doar pentru TVA;

- modificarea/completarea legislației în domeniul TVA din perspectiva elementelor de identificare prevăzute de legislație pentru calificarea unui sediu fix/sediul permanent (în România), astfel încât activitatea de inspecție fiscală să nu mai întâmpine dificultăți în stabilirea existenței sau nu a unui sediu fix/sediul permanent al unor persoane juridice nerezidente (în raport cu situația de fapt constatată), iar contribuabilii se pot trezi cu influențe semnificative asupra modelului de business în cazul reconsiderării tranzacțiilor/activităților efectuate în România.

În urma cercetărilor efectuate, în cazul reconsiderării tranzacțiilor/activității economice (din constatările organelor de inspecție fiscală urmare a activității de control), s-a identificat la nivelul contribuabililor un model de business implementat prin care se diminuează impozitele și taxele din România, schema fiind pusă în practică din cauza lipsei procedurilor de reconsiderare a tranzacțiilor și a neclarității legislative și procedurale a înregistrării fiscale directe în scop de TVA versus înregistrare fiscală sediu fix/sediul permanent.

● **Reconsiderarea tranzacțiilor transfrontaliere (fără substanță economică) între entități afiliate în România - instrument de combatere a externalizării profitului neimpozitat de organizațiile industriale transfrontaliere**

Deoarece în cazul multinaționalelor s-a dovedit în practică că nu se poate atrage răspunderea penală pentru utilizarea unor scheme de optimizare fiscală prin care se diminuează/elimină impozitul pe profit sau TVA, există "*remedii*" legislative aplicabile/relevante în speță, suficiente care să permită în cadrul tranzacțiilor intra-grup (persoane afiliate ale aceluiași grup) repunerea obligațiilor fiscale ca pentru persoane "*independente*", la prețul pieței.

Influența reconsiderării tranzacțiilor între persoane afiliate asupra repunerii impozitului pe profit/TVA în sarcina contribuabilului nerezident poate fi substanțială/semnificativă și în unele cazuri impune schimbarea modelului de business pentru a se încadra în prevederile legale aplicabile pentru activități economice în România (exemplu: subsidiara locală a firmei nerezidente declară impozit pe profit minim, iar TVA pentru livrări intracomunitare nu aplică) pentru tranzacțiile între societatea mamă și subsidiara locală- mărfurile fiind "*ridicate*" din poarta fabricii și livrate intracomunitar de către mamă (prin înregistrarea în scop de TVA) și utilizarea CIF - TVA românesc, profitul fiind externalizat. De aceea, considerăm că există

⁹ M. Manea - "*Optimizarea fiscală agresivă -motiv de reconsiderare/ reîncadrare a activității firmelor transfrontaliere în România*", articol publicat în Revista Punctul Critic nr. 1-2(39-40)/2022, Ed. Fundația Culturală "Ideea Europeană", pag. 136

numai o reconsiderare a impozitelor din punct de vedere fiscal și nu se impune sesizarea organelor de cercetare penală în cazul în care societatea a declarat veniturile și impozitul în statul de rezidență și TVA aferentă.

În SUA substanța economică este o doctrină definită conform căreia *“tranzacția trebuie să aibă atât un scop substanțial în afară de reducerea obligației fiscale, cât și un efect economic în afară de efectul fiscal pentru a fi considerată validă”*. La baza acestei doctrine se stabilește dacă strategia utilizată pentru a reduce obligația fiscală este considerată *“abuzivă”* și nu reflectă realitatea economică a aranjamentului firmelor de afaceri.

În legislația din UE și România, tranzacțiile fără substanță sunt definite ca fiind acele tranzacții efectuate în scopul obținerii de avantaje fiscale. Deci, în lumina DAC 6, avantajul fiscal obținut între tranzacțiile economice între entități afiliate determină susceptibilitatea de a nu avea substanța economică - modelul de business fiind planificat doar pentru minimizarea impozitului pe profit și chiar al TVA datorată- dacă entitatea nerezidentă nu poate justifica contrariul (respectiv nu justifică substanța economică a tranzacțiilor).

Comisia Europeană pregătește modificări la Directiva 2011/16/EU (ATAD III) cu scopul de a identifica entitățile fără substanță economică (*“Shell Companies”*) care în realitate nu desfășoară activitate economică, ci se interpun în tranzacții cu scopul minimizării bazei de impozitare prin aranjamentele transfrontaliere. Astfel, începând cu 01.01.2024 autoritățile fiscale pot identifica aceste entități și pot reconsidera tranzacțiile fără substanță economică implementate cu scopul obținerii de avantaje fiscale (ATAD I și ATAD II- stabilesc principiile generale de prevalență a economicului asupra juridicului).

- **Înregistrarea fiscală din oficiu și reconsiderarea fiscală a tranzacțiilor/activităților intra-grup pentru activitatea economică desfășurată în România de entități străine-**
în lucrare se analizează:

A. Reconsiderarea activității/tranzacțiilor intra-grup (persoane afiliate) și a activității desfășurate în România în urma unor inspecții fiscale se poate face de către organele de control ale ANAF prin:

1. *Înregistrarea sediului permanent din oficiu (pentru impozitul pe profit)*
2. *Înregistrarea sediului fix din oficiu (pentru TVA)*

Înregistrarea din oficiu a unei entități străine se face, în cazul în care organele de control fiscal constată motivat, prin încheierea unui Proces verbal de constatare argumentat și justificat ce stă la baza motivării deciziei de înregistrare din oficiu:

Organul fiscal central poate să înregistreze, din oficiu sau la cererea unei altei autorități care administrează creanțele fiscale, un subiect de drept fiscal/persoană juridică străină care nu și-a îndeplinit obligația de înregistrare fiscală, conform legii. Procedura de înregistrare din oficiu sau la cererea unei autorități care administrează creanțele fiscale se aprobă prin ordin al președintelui A.N.A.F (Ordinul Președintelui ANAF nr. 2921 din 12 octombrie 2016 pentru aprobarea Procedurii de înregistrare fiscală, din oficiu sau la cererea altei autorități care administrează creanțe fiscale, a unui subiect de drept fiscal care nu și-a îndeplinit obligația de înregistrare fiscală, potrivit legii).

Neînregistrarea din oficiu de către organele de inspecție a sediului fix-TVA a fost “sanționată” de CJUE în Cauza C-333/2020 Berlin Chemie care a concluzionat că existența “structurii- sediu fix”, care să poată primi serviciile către un nerezident este absolut necesară pentru colectarea TVA românesc pentru aceste prestări.

- **Înregistrarea fiscală din oficiu a structurii - a sediului fix și sediului permanent-analiza tranzacțiilor intra-grup și înregistrarea fiscală din oficiu a activității economice**

Impozitarea corectă și o relație bazată pe moralitate între stat și multinaționale în ceea ce privește îndeplinirea obligațiilor fiscale, poate asigura o piață concurențială competitivă pentru România.

Prin *Convenția Multilaterală de implementare a măsurilor tratatelor fiscale menite să prevină erodarea bazei impozabile și transferul profiturilor (MLI)*¹⁹ ratificată de România în ianuarie 2022, statul român a notificat însă utilizarea unor reguli anti-fragmentare a activității, în sensul impozitării integrale, în ansamblu, a activității desfășurate în România prin intermediul sediilor permanente și al altor forme de înregistrare (prin care era posibilă externalizarea până în prezent).

Aceasta, împreună cu implementarea și aplicarea DAC 6 (prin care contribuabilii și intermediarii care practică scheme de planificare fiscală agresivă, sunt obligați să declare la organul fiscal informații legate de aranjamentele transfrontaliere), conferă statului român și organelor fiscale din ANAF (inspecție fiscală, DGAF) instrumente și arme letale în ceea ce privește oprirea/blocarea externalizării profitului și rambursarea masivă de TVA pentru activitatea desfășurată în România și transferul la prețuri mici, în alte state, a resurselor naturale, financiare, materiale și umane.

Legislația referitoare la înregistrarea fiscală aplicabilă, a fost interpretată și implementată de firmele/ entități străine cu activitate în România prin utilizarea lacunelor legislative și ezitarea legiuitorului în ceea ce privește reglementarea tranzacțiilor intra-grup. Între persoane afiliate este posibil a avea loc tranzacții artificiale, fără scop economic, succesive/circulare, de fragmentare a activității, care conduc la o plată de obligații optimizată agresiv, avantaj fiscal ce are drept consecință: o colectare slabă atât a impozitului pe profit cât și a TVA (vezi GAP TVA).

Deși reglementările în materie de transfer pricing nu se aplică în cazul TVA (concept susținut de consultanții specializați în optimizare fiscală agresivă), totuși interpunerea societății mamă –persoană juridică străină- înregistrată doar în scop TVA în România- și declararea tranzacțiilor desfășurate între SRL și societatea mamă (CIF TVA românesc) și nu direct cu societățile independente - „terți” nu se justifică decât prin existența schemei de evitare/optimizare fiscală agresivă și efectuare de tranzacții fără scop economic nedeclarat. Societatea fiind înregistrată pentru TVA și ca sediu permanent prin desfășurarea activității economice, este și sediu fix implicit.

- **Lacune legislative cu privire la sediu fix - impactul cauzei CJUE Berlin Chemie C 333/2020¹⁰ -**

În lucrare se analizează impactul semnificativ asupra modelelor de business și a administrării afacerilor organizațiilor industriale transfrontaliere al acestei cauze și necesitatea existenței (înregistrării) structurii prin care se desfășoară activitatea.

- **Optimizarea fiscală legală - studii de caz**

Utilizarea instrumentelor de optimizare legală, așa cum au fost prezentate mai sus, poate constitui elementul principal în eliminarea riscurilor de reîncadrare a tranzacțiilor intra-grup și reconsiderare a activității economice a organizațiilor industriale transfrontaliere și adoptarea modelului de business adecvat activității desfășurate de fiecare entitate. Reglementările referitoare la aceste instrumente (APA, SFIA) este necesar a fi promovate, fiind o modalitate de colaborare transparentă între autoritățile fiscale și entitățile transfrontaliere.

---

¹⁰ M. Mariana -”Optimizarea fiscală agresivă- motiv de reconsiderare/reîncadrare a activității firmelor transfrontaliere în România” articol publicat în Revista Drept

Exemplele practice prezentate cu privire la analiza optimizării fiscale legale sunt concludente în cercetarea modelelor de business, iar acordul prealabil încheiat cu Autoritatea Fiscală elimină eventualele riscuri asociate prețurilor de transfer și care ar putea avea consecințe negative, semnificative asupra obligațiilor fiscale stabilite în urma inspecțiilor fiscale. Analizele de risc asociate prețurilor de transfer se fac în prealabil (în cazul APA și SFIA) astfel încât riscul unor repuneri de impozite și taxe să fie eliminat.

Popularizarea în rândul firmelor, nu numai a celor străine care desfășoară activități în România, dar și în cazul firmelor române care desfășoară activități în alte țări, a instrumentelor de optimizare fiscală legală prin "negocierea" cu Autoritățile competente asigură o transparență fiscală în abordarea subiectului între protagoniștii Acordului și un mediu de afaceri stabil.

Concluzii. Contribuții personale (teoretice și practice). Dezvoltări viitoare în domeniul de cercetare

În lucrarea „Optimizarea fiscală în administrarea afacerilor organizațiilor industriale transfrontaliere” ne-am propus studierea aranjamentelor transfrontaliere ce au ca scop obținerea de avantaje fiscale utilizate de multinaționale în administrarea afacerilor transfrontaliere, impactul și riscurile acestora, motivele de reconsiderare a activității/tranzacțiilor. Ce este optimizarea fiscală și când este ea agresivă? Care este impactul implementării modelelor de business și care sunt motivele de reconsiderare a acestora?

Motivele pentru care subiectul este unul de maximă importanță și actualitate în contextul internaționalizării afacerilor, al necesității și impozitării în locul în care se desfășoară activitatea firmei prin respectarea principiului lungimii de braț și al focusării inspecțiilor fiscale pe modalitățile și tehnicile de externalizare a profitului și evitare a plății obligațiilor fiscale.

În urma cercetării efectuate și a studierii aprofundate a schemelor de optimizare fiscală agresivă- rezultate ca efect al standardizării/planificării fiscale practicate și implementate de multinaționale- prin aranjamente transfrontaliere ce au ca scop obținerea de avantaje fiscale, au rezultat *liniile de acțiune* ce pot sta la baza limitării efectelor semnificative ale externalizării profitului (care nu mai este reinvestit), neimpozitării acestuia și necolectării TVA pentru tranzacțiile succesive intra-grup/circulare ca o consecință a manipulării prețului (+/-), în funcție de necesitățile de optimizare agreate de fiecare entitate în vederea evitării plății obligațiilor.

Lacunele legislative (inadvertențele sau omisiunile) și capacitatea administrativă a organelor fiscale competente sunt factorii decisivi ce pot influența colectarea la bugetul de stat a impozitelor și taxelor datorate de organizațiile industriale transfrontaliere pentru activitatea desfășurată în România atât prin exploatarea resurselor solului și subsolului, cât și a resurselor materiale și umane ale României.

În ultima perioadă, Consiliul Fiscal a atras atenția *"asupra optimizărilor fiscale și concesiile făcute grupurilor de interese care au profitat de slăbiciuni ale statului român"* și care au dus la un regim fiscal bazat pe *"excepții și porțițe de optimizare, profund inechitabile."*¹¹

---

¹¹ Raportul Consiliului Fiscal din România

Necesitatea abordărilor la nivelul OECD și UE legate de aceste aspect impun și în România luarea unor măsuri minimale și curajoase de eliminare a lacunelor legislative fiscale și penale existente, a unor proceduri de lucru - ca instrumente eficiente de anulare a planificării agresive de standardizare a schemelor de optimizare fiscală practicate de multinaționale.

În acest sens, urmare a studierii prin prezenta cercetare a fenomenului de optimizare fiscală, a rezultat - necesitatea unei **reforme** administrative și fiscale:

1. *administrativă*, ca o consecință a problemelor identificate:

- incapacitate administrativă prin subdimensionarea aparatului de inspecție fiscală
- lipsa coordonării metodologice și procedurale profesionale la nivel central a aparatului de inspecție fiscală
- competențele de inspecție fragmentate teritorial (AFCN și Administrațiile teritoriale) care duc la o reacție ineficientă a organelor de inspecție fiscală pe fondul lipsei procedurilor de verificare și reîncadrare a tranzacțiilor intra-grup;

2. *legislativă* (lacunele, inadvertențe, omisiuni);

3. recrutare de *personal specializat și remunerat corespunzător*.

Enumerăm propunerile rezultate ca urmare a cercetării cu privire la:

- Eliminarea lacunelor legislative și procedurale ce ar asigura un mediu de afaceri stabil și transparent pentru organizațiile industriale transfrontaliere;

- Propuneri ale autorului cercetării- de întărire a capacității administrative a organului fiscal competent;

- Propuneri cu privire la eliminarea fraudei TVA:

- ✓ includerea TVA în propunerea de Directivă privind combaterea fraudelor îndreptate împotriva intereselor financiare ale Uniunii prin intermediul dreptului penal;
- ✓ OLAF să aibă competențe și instrumente de investigare a fraudelor;
- ✓ îmbunătățirea sistemului de avertizare prin EUROFISC;
- ✓ atragerea răspunderii solidară în cazul rambursării ilegale a TVA și a abuzului de drept dovedit.

Aceste propuneri se referă la legislația UE ce va putea să răspundă mai prompt și eficient metodelor de fraudare a TVA și necolectare a acestuia de către către autoritățile fiscale din statele membre.

Evoluții viitoare în domeniul de cercetare

Lucrarea și-a propus analiza tranzacțiilor intra-grup și consecința fiscală a schemelor (care se dovedesc standardizate) prin care se transferă profit în exteriorul României (fără a fi impozitat în România) și are drept scop cercetarea și cunoașterea tehnicilor și modelelor implementate de firmele multinaționale. Astfel, în România este necesară o creștere semnificativă a veniturilor fiscale care ar ajuta sprijinirea unor sectoare de importanță strategică precum industria de apărare, industria energetică, agricultura/industria agroalimentară, sănătatea și educația.

Conform datelor BNR: "Veniturile fiscale foarte reduse (circa 26 % din PIB în anii recentți față de media de 40% în UE) și politici prociclice, care au generat deficite structurale foarte mari au condus la un deficit structural din UE (circa 5 % la finele lui 2019 și peste 7% din PIB în 2020), iar cheltuielile cu salarii și cele sociale înghit peste 80% din veniturile fiscale".

În concluzie, în viitorul apropiat este necesară reconsiderarea regimului fiscal prin eliminarea privilegiilor necuvenite și a incoerențelor, reducerea masivă a evaziunii fiscale ce lipsește bugetul public de venituri importante (Raportul de analiză a convergenței „România - Zona Euro, Monitor” -publicat pe site-ul Băncii Naționale a României). În același timp, devine absolut necesară diminuarea efectelor optimizării fiscale agresive atât prin eliminarea lacunelor

legislative și orientarea inspecțiilor fiscale prin analiza riscurilor asociate prețurilor de transfer.

Pentru *diminuarea efectelor externalizării profitului realizat în România și a neimpozitării* este necesară:

- identificarea lacunelor legislative din Codul fiscal și Codul de procedură fiscală, a inadvertențelor, necorelărilor;
- studierea raportărilor depuse la ANAF ca efect al implementării legislației europene cu privire la DAC 6;
- specializarea și cointeresarea unor persoane cu abilități adecvate domeniului controlului fiscal în ceea ce privește aranjamentele transfrontaliere;
- stabilirea unei strategii integrate de efectuare a controlului fiscal la entități afiliate și de declarare a tranzacțiilor intra-grup în vederea efectuării digitalizate a analizelor de risc asociate prețurilor de transfer;
- identificarea factorilor legislativi ce pot genera și pot constrânge firmele la un comportament de respectare a prețurilor de piață și formalizarea standardelor de prețuri de transfer ce au ca scop externalizarea profitului;
- sancționarea comportamentului de manipulare a prețului de către grupurile cu poziție dominantă în piața concurențială;
- constrângeri legislative restrictive în sarcina personalului de specialitate (experți, consultanți fiscali, contabili, etc.) care pun în piață și standardizează scheme de optimizare fiscală agresivă.

În perspectiva viitoare, de regândire la nivel internațional a modalităților de impozitare a profiturilor și plata impozitului în statul în care profitul se realizează efectiv, *cercetarea efectuată și prezentată în cuprinsul lucrării poate constitui elementul de început pentru declararea cifrei de afaceri și a activității economice desfășurate în România și nu declararea veniturilor și profiturilor în alte state.*

Externalizarea profitului se face prin externalizarea declarării veniturilor și declararea acestora în statul de rezidență al entității străine, așa cum a rezultat din cercetarea efectuată și prezentată în analiza schemelor de optimizare fiscală agresivă. Singura instituție publică ce poate limita transferul profitului în alte state este ANAF.

Nedeclararea cifrei de afaceri în România și externalizarea acesteia face inoperantă inclusiv abordarea noii politici fiscale UE și OECD de aplicare a lungimii de braț (Pilon I și II), brațul fiind "amputat" în România. Astfel, România nu poate beneficia de impozitarea minimă efectivă asupra profitului realizat în cazul în care formula va implica cifra de afaceri realizată într-un stat.

Pentru îngrădirea externalizării cifrei de afaceri, România trebuie să aibă un control mai strict asupra tehnicilor și modalităților de implementare a unor aranjamente transfrontaliere cu scopul obținerii unor avantaje fiscale de către multinaționale.

Specialiștii Ministerului Finanțelor și ANAF trebuie să elaboreze norme și proceduri de eliminare a lacunelor legislative ce permit externalizarea profitului. Instrumentul, ce poate sta la baza studiului, poate fi asigurat din analiza raportărilor DAC 6 la ANAF și trebuie să aibă în vedere, în mod special, colectarea suplimentară a obligațiilor datorate de multinaționale, obiectiv care este evident contrar intereselor mediului de afaceri dar atât de necesar satului român.

Evoluții viitoare în România și UE

În vederea aplicării noului cadru de impozitare a veniturilor pentru entitățile din Europa denumit "BEFIT" - (Business in Europe: Framework for Income Taxation) în ceea ce privește regulile comune de stabilire și determinare a bazei de impozitare (Pilonul II), companiile

multinaționale vor beneficia de norme comune de stabilire a datoriilor fiscale, fără a mai fi necesar să cunoască și să aplice sistemele fiscale din 27 de state.

Grupul va depune o singură declarație unică de stabilire a obligațiilor fiscale. Pe lângă faptul că se asigură o modalitate simplificată de împărțire echitabilă a dreptului de impozitare între state, s-ar reduce și costurile de conformitate ale companiilor dar și sarcina administrativă a autorităților fiscale.

În acest sens, *este necesară studierea mecanismelor de declarare a cifrei de afaceri de către companiile multinaționale în România*, în vederea stabilirii integrale a bazei de impozitare prin diverse metode a acesteia, ceea ce ar permite în acest sens alocarea unei baze de impozitare (cifra de afaceri) pentru aplicarea impozitului pe profit.

De specificat faptul că, impozitul va fi stabilit de fiecare stat și nu va fi unic în toate statele.

De remarcat pentru implementarea noii orientări fiscale a UE este faptul că, actualele reguli complexe de alocare a profiturilor pe baza prețurilor de transfer vor fi eliminate și va fi abordat subiectul companiilor de tip Shell - în sensul neutralizării utilizării abuzive în planificarea fiscală agresivă, evaziune fiscală a structurilor fiscale abuzive, fără substanță economică.

Prin ratificarea de către România a Convenției Multilaterale se elimină posibilitatea ca multinaționale să poată fracționa activitatea și să nu declare cifra de afaceri în România. Dar pentru aplicarea Convenției este necesară o analiză specifică adecvată cu personal specializat.

În România, până în prezent, profitul a fost externalizat prin utilizarea structurilor abuzive fără substanță economică. Aplicarea Pilonului I ar permite prin stabilirea unor reguli la nivel internațional, să poată fi alocat o parte din acest profit externalizat și României pe baza unei formule agreeate.

În concluzie, lucrarea prezentată este punctul de plecare în abordarea, în perioada următoare, a mecanismelor de intensificare a colectării impozitelor și taxelor datorate pentru activități economice efectuate în România de entități străine și a implementării legislației UE și OECD, de impozitare a profiturilor în statul în care se realizează (ca urmare a exploatării resurselor solului, subsolului, a celor materiale, umane).

Referitor la dezvoltările viitoare ale cercetării în domeniul analizat, acestea ar trebui focusate pe eliminarea și înlăturarea limitelor cercetării de față prin:

- conturarea și stabilirea unei strategii de analiză și studiu a aranjamentelor transfrontaliere implementate în cu scopul obținerii de avantaje fiscale (prin modelele/schemele de business agreeate);
- analiza și identificarea lacunelor legislative cu privire la modalitățile și tehnicile de externalizare a profitului realizat în România;
- măsuri coercitive de respectare a reglementărilor în materie fiscală și a disciplinei contractuale;
- studiul manipulării prețului și comportamentul neadecvat al unor organizații industriale transfrontaliere.

În concluzie, ne exprimăm convingerea că lucrarea constituie un demers legitim pentru studiul pe viitor al acestui fenomen al optimizării fiscale agresive/legale devenind atractiv și provocator pentru specialiștii din domeniul industrial, economic și fiscal și pentru mediul de afaceri din domeniul producției industriale, comerțului, prestării de servicii.

Lista figurilor

- Fig. 1 – Obiective de cercetare
- Fig. 2.1. – Optimizarea fiscală
- Fig. 2.2. – Tipuri de optimizare fiscală
- Fig. 2.3. – Schema generală de optimizare (1)
- Fig. 2.4. – Scopul implementării schemelor de optimizare fiscală
- Fig. 2.5. – Schema generală de optimizare (2)
- Fig. 3.1. – Forme de planificare fiscală
- Fig. 3.2. – Principiile planificării fiscale
- Fig. 3.3. – Forme de organizare a întreprinderii
- Fig. 3.4. – Clasificare grupuri în funcție de obligațiile fiscale
- Fig. 3.5. – Excepții - sediu permanent
- Fig. 3.6. – Desemnare reprezentant fiscal al entității străine
- Fig. 3.7. – Tipuri de reprezentant fiscal
- Fig. 3.8. – Sediul fix- excepții
- Fig. 3.9. – Reprezentate
- Fig. 3.10.– Înregistrarea fiscală
- Fig. 3.11.– Forme de organizare și înregistrare în funcție de modelul de business ales
- Fig. 3.12.– Metode privind prețurile de transfer
- Fig. 3.13.– Intervalul de comparabilitate
- Fig. 3.14.– Tipuri de acorduri de preț în avans
- Fig. 3.15.– Model de business -transfer de afacere transnațională intra-grup
- Fig. 3.16.– Instrumente de optimizare fiscală
- Fig. 4.1. – Schema comparativă evaziune /optimizare /fraudă
- Fig. 4.2. – ”Testul cunoașterii” regula ” Știa sau trebuia să știe”
- Fig. 4.3. – Acțiuni BEPS
- Fig. 4.4. – Raportări ANAF - DAC 6
- Fig. 5.1. – Schema clasică fără externalizare profit - optimizare fiscală legală
- Fig. 5.2. – Schemă derivată externalizare profit
- Fig. 5.3. – Înregistrarea fiscală din oficiu a persoanelor juridice străine – reîncadrarea activității/ tranzacțiilor în România
- Fig. 5.4. – Tranzacții bunuri/servicii activitate desfășurată în România de o persoană juridică străină stabilită în România (pentru TVA și impozit pe profit) - sediu fix/sediul permanent- optimizare fiscală legală- utilizare CIF sau CUI românesc
- Fig. 5.5.– Limitări sucursală
- Fig. 5.6. – Schemă externalizare profit pentru comercializare energie electrică/gaz - activitate desfășurată integral în România
- Fig. 5.7. – Schemă simplă lohn -tranzacții intra-grup
- Fig. 5.8.– Schema clasică de optimizare fiscală - externalizare profit
- Fig. 5.9.– Schema de optimizare utilizată de firmele străine care dețin și filiale (fabrici) în România (lohn)
- Fig. 5.10.– Schemă de optimizare fiscală lohn - prin utilizare cod de înregistrare fiscală directă TVA (CIF)
- Fig. 5.11.– Schemă externalizare profit prin utilizarea românesc - tranzacții între firme- persoane juridice străine pentru bunuri aflate pe teritoriul României
- Fig. 5.12.– Schemă - Model de business- traseu matriță – optimizare fiscală punere la dispoziție matriță și livrare bunuri (la comandă) proprietar direct către terți

- Fig. 5.13.– Schemă referitoare la activitatea unui nerezident (SRL-Olanda) prin cont bancar în România - activitate nedeclarată
- Fig. 5.14.– Schemă optimizare fiscală agresivă: cu externalizarea profitului și rambursare TVA (pentru matrice, echipamente, speții, etc.)
- Fig. 5.15 – Schemă de optimizare fiscală externalizare profit- model de business închiriere utilaje (ex. Luxemburg) tranzacții intra-grup
- Fig. 5.16.– Optimizare fiscală agresivă - structura operațională sucursala - tranzacții intra-grup energie
- Fig. 5.17.– Scheme de optimizare I și II
- Fig. 5.18.– Schemă de externalizare profit intra-grup pentru activitatea economică desfășurată în România prin metoda fracționării activității
- Fig. 5.19.– Schema de optimizare
- Fig. 5.20.– Organigrama grup
- Fig. 5.21.– Tranzacții intra-grup

Lista tabelelor

- Tabel 1 – Definiția comparativă a sediului permanent
- Tabel 2 – Diferențe Sucursala - Sediul permanent
- Tabel 3 – Vectorul fiscal declarat în funcție de înregistrarea fiscală
- Tabel 4 – Situația instrumentelor de evitare a dublei impuneri
- Tabel 5 – Tabelul schimbului de informații cu alte state
- Tabel 6 – Reconsiderarea/reîncadrarea obligațiilor fiscale - tranzacții fără scop/substanță economic/economică în România și UE
- Tabel 7 – Situația indicatorilor financiari conform bilanțurilor depuse pentru perioada 2016-2020
- Tabel 8 – Rezultat analiză cuartile comparativ cu indicatorul societății
- Tabel 9 – Funcții, riscuri și active identificate în analiza tranzacției prezentate în APA
- Tabel 10 – Indicatorul net cost plus 2016-2019
- Tabel 11 – Rata rentabilității totale din exploatare

Bibliografie

A. Cărți și Tratatate de specialitate:

1. Aniței N.C., Lazăr R. E., 2016 *Evaziune fiscală între legalitate și infracțiune*, Ed. Universul Juridic, București
2. Bodu S., 2016 *Instrucțiunile de evaziune fiscală (I)*, Revista română de drept al afacerilor nr. 8 - pag. 93
3. Bodu S., Bodu C., 2016 *Infracțiunile de evaziune fiscală*, Revista română de drept al afacerilor nr. 8, p. 93
4. Bufan R., 2016 *Evitarea dublei impuneri internaționale*
5. *Cei patru autori ai acestui manual sunt profesori universitari de TVA la Universitatea din Maastricht, Universitatea din Amsterdam și Universitatea din Tilburg, din Olanda*
6. Collier R., Joseph A. L., 2017, *Transfer Pricing and the Arm's Length Principle After BEPS*, Editura: Oxford University Press
7. Costea I. M., 2017, *Delimitari între ilicitul fiscal și penal*, Ed. Științe Juridice, pag 228-258
8. Costea I. M., seria nouă, 2017 (I), *Delimitări între ilicitul fiscal și penal*, Analele Universității Alexandru Ioan Cuza, seria Științe Juridice, Tom LXIII, p. 229-258.
9. Costea I. M., *Evaziunea fiscală*, Editura Hamangiu
10. Costas C. F., op.cit, p. 207
11. Crișan E., Nemeș R.V., Noiden N., 2015 *Ghidul de bune practici în domeniul combaterii infracțiunilor de evaziune fiscală*, Judecători 12., p. 5
12. David B. B., 2017, *Transfer Pricing -Answer Book.*, Ed. Crowell & Moring LLP
13. Feleagă L., Neacșu I., *Documentarea prețurilor de transfer- o măsură eficientă pentru combaterea fenomenului de erodare a bazei impozabile și mutare a profiturilor?*, 2016, Revista Audit Financiar, XIV, nr. 2(134)
14. Graur A., *Planificarea fiscală instrument de optimizare a datoriilor față de buget*, ASEM ag@sistematis.md
15. Guesnerie A. *Contribution to the Pure Theory of Taxation*, Cambridge University Press, on Google books, p. 25
16. Haită G., Héguin de Guerle O., 2015, *Structura controlată offshore. Frauda fiscală și optimizarea fiscală într-un context internațional*, Revista fiscalitate - RFPC
17. Luca M. P., Cristea L. A., Ciocanea B. C., 2019, *Prețurile de transfer- o prioritate atât pentru autoritățile de control cât și pentru companii*, Conferința Internațională INCE de la Chișinău, Republica Moldova
18. Luca M. P., Tache. I., *Transfer Prices: An Economic and Fiscal Approach*, Internațional Economic Conference - IECD 2020, Lucian Blaga University of Sibiu, Faculty of Economics Sciences, România, Sibiu
19. Luca M. P., Zeti C. F., Pițu I. C., Ciocanea B. C., *Analyzing Transfer Prices Impact at European Level on Romanian Companies* - Internațional Conference Knowledge- Based Organization, The Nicolae Bălcescu Land Forces Academy Sibiu, June 11-13, 2020, vol. XXVI no. 2
20. Marga A., 2018, *După globalizare*, Ed. Meteor Press, București
21. Monsenego J., 2015, *Introduction to Transfer Pricing*, Ed. Wolters Kluwer, Law & Business
22. Pătroi D., Cuciureanu F., Radu V., 2013, *Prețurile de transfer- Între optimizare fiscală și evaziune transfrontalieră*, Editura C.H. Beck, București
23. Preda L. E., Istudor I. I., Mocanu F., 2017, *Fiscalitatea în România*, Ed. Pro Universitaria, București
24. Dhaval J. Sanghavi, Jian Wang, João Francisco Bianco, João Sérgio Ribeiro, José M. Calderón, Ramon Tomazela Santos, W.F.G. Wijnen, Xiaoqiang Yang, 2018, *Preventing and resolving tax treaties and transfer pricing disputes*, School of Law - University of Minho, Research Centre for Justice and Governance
25. Radu D. I., Drosu Șaguna D., 2016, *Paradisurile fiscale - implicații economico-juridice*, Ed. C. H. Beck, București

26. *Structura controlată offshore. Frauda fiscală și optimizarea fiscală într-un context internațional - România, o colonie la periferia Europei*, Ed. Roza Vânturilor, 4.16, pag. 80-82
27. Sieraczek M. Abitan, 2007 *De droit fiscal*, Ed. Gualino, Paris, p. 79
28. Șaguna D. D., Radu D. I., 2016 *Drept fiscal Ed. a 2-a*, Ed C.H. Beck, București, p. 245
29. Șaguna D. D., Marin A. A., *Evaziunea fiscală* Ed. Universul, p.32
30. Tache. I, Luca M. P., *Ways to Effectively Manage the Risks Associated with Transfer Pricing*, Internațional Economic Conference - IECD 2019, Lucian Blaga University of Sibiu, Faculty of Economics Sciences, România, Sibiu
31. Treidler O. *Transfer Pricing in One Lesson A Practical Guide to Applying the Arm s Length Principle in Intercompany Transactions, Hardcover*, Editura Springer, Colecția Management for Professionals
32. Ungureanu M. A., Nedelescu M. D., Ungureanu M. D., 2017, *Fiscalitate comparată și tehnici de optimizare fiscală*- Ed. Universitară
33. Zucman G., 2016 *Avuția ascunsă a națiunilor- Ancheta asupra paradisurilor fiscale*, Ed. Litera, p 123
34. Klaasen P. & Bobeldijk A., 2019, *Country-by-country reporting and the effective tax rate: How effective is the effective tax rate in detecting tax avoidance in country-by-country reports?* Intertax, 47(12)
35. Mathieu Lefebvre, Pierre Pestieau, Arno Riedl, Marie Villeval- *"Tax evasion and social information: an experiment in Belgium, France, and the Netherlands"* 2015, International Tax and Public Finance, Springer; International Institute of Public Finance
36. Sjoerd Douma - *"Optimization of Taxes Sovereignty and Free Movement"* 2011, IBFD Doctoral Series
37. Sanjay Kumar and Archana Gupta, *"Optimization Techniques"* Tahakur Publication PVT. LTD. Lucknow
38. Stephan Coate (Department of Economics, Cornell University, Ithaca, NY 14853, United States of America), Ross T. Milton (Department of Economics, Kansas State University, Manhattan, KS 66506, United States of America), *"Optimal fiscal limits with overrides"*, ediție 2017 (Revised 22 March 2019)

B. Articole publicate autor

1. Articol publicat în Revista Punctul Critic nr. 1-2/2022 - *"Optimizarea fiscală agresivă -motiv de reconsiderare/ reîncadrare a activității firmelor transfrontaliere în România"* , 2022, Ed. Fundația Culturală "Ideea Europeană", pag. 131-137
2. Articol publicat în Revista Capital - *"Cum poate România să încaseze mai mult la buget prin monitorizarea adecvată a prețurilor de transfer"*, ediția apărută în data 19.08.2022
3. Articol publicat în Revista Dreptul *"Legislative Controversies Regarding Fixed Head Offices. The Significant Impact Of The Berlin Chemie C 333/2020 Case In Tax Inspections"*, septembrie 2022, Universitatea Valahia Târgoviște- România

C. Legislație fiscală națională și internațională; reglementări juridice și fiscale:

1. Legea nr. 207/2015 privind Codul de procedură fiscală, cu modificările și completările ulterioare
2. Legea nr. 227/2015 privind Codul fiscal, cu modificările și completările ulterioare.
3. Legea contabilității nr 82/1991, republicată, cu modificările și completările ulterioare,
4. Tratatul privind Funcționarea Uniunii Europene (TFUE)
5. Tratatul Comunităților Europene (TCE)
6. Liniile directoare OECD
7. Regulamentul U.E. nr. 904/2010
8. Directiva 2006/112/CE privind sistemul comun al taxei pe valoarea adăugată
9. Regulamentul nr. 282/2011 "în aplicarea articolului 44 din Directiva 2006/112/CE
10. Decretul Lege 122/1990 privind autorizarea și funcționarea în România a reprezentanțelor societăților comerciale și organizațiilor străine,
11. HG 238/2022 modifică și completează HG 34/2009 și HG 520/2013 privind organizarea și funcționarea MFP, respectiv ANAF
12. OG 19/2019 din 29 martie 2019 pentru modificarea și completarea unor acte normative

13. Legea 134/2010 privind Codul de procedură fiscală
14. HG 520/2013
15. Directiva de modificare (UE) 2021/514
16. Decizia CE 1999/352 din 28 aprilie 1999
17. Regulamentul 2017/1939 al Consiliului din 12 octombrie 2017
18. Decizia 2009/371/JAI a Consiliului = Europol -Agentia UE pentru Cooperare în Materie de Aplicare a Legii înființată în 2009
19. Decizia 2009/426/JAI din 16 decembrie 2008 = Eurojust -Unitatea de Cooperare judiciară la nivelul UE
20. Legea 241/2005 pentru prevenirea și combaterea evaziunii fiscal
21. Codul Civil - Abuzul de drept
22. Directiva 77/388/CE a Consiliului din 17 mai 1977 privind armonizarea legislațiilor statelor membre referitoare la impozitele pe cifra de afaceri
23. Directiva 2006/112/CE a Consiliului din 28 noiembrie 2006 privind sistemul comun al taxei pe valoarea adăugată
24. Proiect de raport - Parlamentul european 2019-2024
25. Legea nr. 124/2017 privind aprobarea participării României ca membru asociat la proiectul BEPS - Erodarea bazei de impozitare și transferul profiturilor - inițiat de Organizația pentru Cooperare și Dezvoltare Economică – OECD
26. O.G. nr. 41/1994 privind autorizarea plății cotizațiilor la organizațiile internaționale interguvernamentale la care România este parte
27. Proiectul OCDE/G20 privind Eroziunea Bazei Impozabile și a Transferului de Profituri- 2015
28. Directiva 2011/16/UE (DAC1)-Directiva 1 pentru Cooperare Administrativă - AEOI_RO
29. Directiva (UE) 2015/2376 a Consiliului din 8 decembrie 2015 de modificare a Directivei 2011/16/UE în ceea ce privește schimbul automat obligatoriu de informații în domeniul fiscal
30. Directiva (UE) 2016/881 a Consiliului, de modificare a Directivei 2011/16/UE în ceea ce privește schimbul automat obligatoriu de informații în domeniul fiscal- prevede obligația grupurilor de întreprinderi multinaționale de a furniza în raportul pentru fiecare țară în parte (CbC), a fost adoptată la 25 mai 2016
31. Raportul întocmit de Forumul Global în 2015
32. Convenția privind asistența administrativă reciprocă în domeniul fiscal, adoptată la Strasbourg la 25 ianuarie 1988, și a Protocolului de modificare a Convenției privind asistența administrativă reciprocă în domeniul fiscal, adoptat la Paris la 27 mai 2010.
33. Convenția multilaterală pentru implementarea măsurilor referitoare la tratatele fiscale în scopul prevenirii erodării bazei de impozitare și transferul profiturilor- BEPS (Multilateral convention to Implement Tax Treaty Related Measures to Prevent BEPS - MLI).
34. Legea nr.13/ 2014 pentru ratificarea Convenției privind asistența administrativă reciprocă în domeniul fiscal, adoptată la Strasbourg la 25 ianuarie 1988, și a Protocolului de modificare a Convenției privind asistența administrativă reciprocă în domeniul fiscal, adoptat la Paris la 27 mai 2010, semnate de partea rom
35. Legea nr.124/2017 privind aprobarea participării României ca membru asociat la proiectul BEPS - Erodarea bazei de impozitare și transferul profiturilor - inițiat de Organizația pentru Cooperare și Dezvoltare Economică – OCDE
36. Regulamentele de organizare și funcționare ale Agenției Naționale de Administrare Fiscală (aparat propriu și unități subordonate), cu modificările și completările ulterioare.
37. Ordonanța nr. 5/2020 pentru modificarea și completarea Legii nr. 207/2015 privind Codul de procedură fiscală publicata în Monitorul Oficial, Partea I nr. 68 din 31 ianuarie 2020 și include modificările aduse prin următoarele acte: OUG 107/2020;
38. Legea nr. 123/2021 privind aprobarea Ordonanței Guvernului nr. 5/2020 pentru modificarea și completarea Legii nr. 207/2015 privind Codul de procedură fiscală publicat din Monitorul Oficial, Partea I nr. 476 din 07 mai 2021
39. Ordonanța de urgență nr. 107/2020 privind modificarea art. II din Ordonanța Guvernului nr. 5/2020 pentru modificarea și completarea Legii nr. 207/2015 privind Codul de procedură fiscală și pentru prorogarea unor termene publicată în Monitorul Oficial, Partea I nr. 579 din 01 iulie 2020.
40. Ghid DAC 6
41. Ghid privind obligația de raportare a aranjamentelor transfrontaliere (Directiva UE 2018/822 -DAC6) – 2021
42. Planificare fiscală agresivă (Aggressive Tax Planning) – Comisia Europeană în Recomandări privind planificarea fiscală agresivă (2012)

43. Legea 123/6 mai 2021 privind aprobarea Ordonanței Guvernului nr. 5/2020 pentru modificarea și completarea Legii nr. 207/2015 privind Codul de procedură fiscală
  44. Legea nr. 5/2022 pentru ratificarea Convenției multilaterale pentru implementarea în cadrul tratatelor fiscale a măsurilor legate de prevenirea erodării bazei impozabile și a transferului profiturilor, deschisă spre semnare și semnată de România la Paris, la 7 iunie 2017. Textul Convenției ratificate prin Legea 5/2022 este publicat în Monitorul Oficial nr. 28 bis din 10 ianuarie 2022.
  45. Normele metodologice de aplicare a Legii 571/2003 privind Codul Fiscal
  46. Legea 571/2003 peivins Codul fiscal (aplicabil până în 31.12.2014)
  47. Normele metodologice de aplicare a Codului fiscal aprobate prin HG nr. 1/2016
  48. Normele metodologice de aplicare a Titlului VII din Legea nr. 227/2015 privind Codul fiscal, aprobate prin Hotărârea Guvernului nr. 1/2016, cu modificările și completările ulterioare;
  49. Directiva 2006/112/CE privind sistemul comun al TVA;
  50. Regulamentul de punere în aplicare (UE) nr. 282/2011 al Consiliului din 15 martie 2011 de stabilire a măsurilor de punere în aplicare a Directivei 2006/112/CE privind sistemul comun al taxei pe valoarea adăugată (Directiva TVA);
  51. Jurisprudența Curții de Justiție a Uniunii Europene (CJUE)
  52. Legea Dodd-Frank Wall Street Reform and Consumer Protection Act (din 2010) sau Legea Dodd Frank prevederile din secțiunile 23A și 23B din Federal Reserve Act 2
  53. Notele explicative ale Comisiei Europene referitoare la prevederile europene privind modificarea regimului stocurilor la dispoziția clientului, regimul tranzacțiilor în lanț și scutirea de TVA în cazul livrărilor intracomunitare de bunuri ("2020 Quick fixes"),
  54. Convenția între România și Marele Ducat de Luxemburg pentru evitare a dublei impunerii și prevenirea evaziunii fiscale [14.12.1993
  55. Decizia din 05.03.2014-AT.39984 Bursa de energie electrică din România/OPCOM" UE a impus României să nu oblige entitățile străine prin OPCOM să se înregistreze în scopuri de TVA în România
  56. Convenției de evitare a dublei impunerii între Ro și BG
  57. Liniile Directoare privind prețurile de transfer emise de Organizația pentru Cooperare și Dezvoltare Economică pentru companii multinaționale și administrațiile fiscale, cu amendamentele și modificările ulterioare (Ghidul O.C.D.E.) – varianta 2017
  58. Raportul Consiliului Fiscal
  59. România, Profil de țară - prețuri de transfer
  60. Manualul Națiunilor Unite privind prețurile de transfer
  61. IFRS 10 privind Situații financiare consolidate
  62. IAS 28 Investiții în entitățile asociate și în asocierile în participațiune
  63. IAS 24 Prezentarea informațiilor privind părțile afiliate
  64. IAS 12 Impozitul pe profit
  65. "Aspecte privind evaziunea fiscală în impozitarea societăților transnaționale" - 2014 Raport The Word Bank
- D. Ordine MF și ANAF utilizate în cadrul lucrării doctorale:
1. OPANAF 3140/2016, [Monitorul Oficial nr. 893/2016], în vigoare la 8 noiembrie 2016, Procedura de înregistrare fiscală a contribuabililor nerezidenți care desfășoară activitate în România prin unul sau mai multe sedii permanente, precum și a modelului și conținutului formularului 013 "Declaratie de înregistrare fiscală/Declaratie de mențiuni/Declaratie de radiere pentru contribuabili nerezidenți care desfășoară activitate în România prin unul sau mai multe sedii permanente"
  2. Ordinul nr. 577/2021 pentru reglementarea unor aspecte privind rezidența în România a persoanelor juridice străine
  3. Ordin 1941 07/12/2021 privind modificarea anexei nr. 2 la Ordinul președintelui Agenției Naționale de Administrare Fiscală nr. 631/2016 pentru aprobarea modelului și conținutului unor formulare de înregistrare/anulare a înregistrării în scopuri de taxă pe valoarea adăugată
  4. OPANAF 3698/din 17 decembrie 2015 pentru aprobarea formularelor de înregistrare fiscală a contribuabililor și a tipurilor de obligații fiscale care formează vectorul fiscal
  5. Ordinul ANAF 2089/2007 pentru aprobarea Procedurii de îndreptare a erorilor din documentele de plată întocmite de debitori privind obligațiile fiscale publicat în Monitorul Oficial nr. 1043 din 29 decembrie 2006
  6. Ordinul ANAF 3775/2015 pentru aprobarea unor competențe speciale ale organului fiscal central Emitent: Ministerul Finanțelor Publice - Agenția Națională de Administrare Fiscală, publicat în: Monitorul Oficial nr. 973 din 29 decembrie 2015

7. Ordinul MFP 1230/2006, privind organizarea și conducerea contabilității de către reprezentanțe Emitent Ministerul Finanțelor Publice, Publicat în Monitorul Oficial nr. 677 din 7 august 2006
8. Ordinul MFP 460/2004, pentru aprobarea modelului și conținutului declarației anuale și a declarației fiscale ce se depun de persoanele juridice străine care au o reprezentanță autorizată să funcționeze în România sau care desființează o reprezentanță în cursul anului fiscal și a instrucțiunilor de completare a acestor declarații, Emitent Ministerul Finanțelor publice- Publicat în Monitorul Oficial nr. 297 din 5 aprilie 2004
9. Ordinul nr. 3725/2017 pentru aprobarea formularelor de înregistrare fiscală a contribuabililor și a tipurilor de obligații fiscale care formează vectorul fiscal, Emitent: Ministerul Finanțelor Publice - Agenția Națională de Administrare Fiscală, publicat în: Monitorul Oficial nr. 1027 din 27 decembrie 2017
10. OPANAF 442/2015 privind cuantumul tranzacțiilor, termenele pentru întocmire, conținutul și condițiile de solicitare a dosarului prețurilor de transfer și procedura de ajustare/estimare a prețurilor de transfer
11. ORDIN Nr. 3735/2015 din 23 decembrie 2015 pentru aprobarea procedurii privind emiterea și modificarea acordului de preț în avans, precum și conținutul cererii de emitere și modificare a acordului de preț în avans, Emitent: Ministerul Finanțelor Publice - Agenția Națională de Administrare Fiscală, publicat în: Monitorul Oficial Nr. 972 din 29 decembrie 2015
12. ORDIN Nr. 1802 din 29 decembrie 2014 - Partea I pentru aprobarea Reglementărilor contabile privind situațiile financiare anuale individuale și situațiile financiare anuale consolidate, Emitent: Ministerul Finanțelor Publice, publicat în: Monitorul Oficial nr. 963 din 30 decembrie 2014
13. ORDIN Nr. 3736/2015 din 23 decembrie 2015 pentru aprobarea Procedurii privind emiterea soluției fiscale individuale anticipate, precum și conținutul cererii pentru emiterea soluției fiscale individuale anticipate, Emitent: Ministerul Finanțelor Publice- Agenția Națională de Administrare Fiscală, publicat în: Monitorul Oficial Nr. 964 din 24 decembrie 2015
14. OMFP nr 353/2013 Ordinul nr. 353/2013 privind desemnarea biroului central de legătură responsabil pentru schimbul de informații privind cooperarea administrativă în domeniul fiscal între statele membre ale Uniunii Europene, Emitent: Ministerul Finanțelor Publice, publicat în Monitorul Oficial, Partea I nr. 163 din 26 martie 2013, în vigoare de la 26 martie 2013
15. O.P.A.N.A.F. nr. 3049/2017 privind aprobarea modelului și conținutului formularului "Raportul pentru fiecare țară în parte".
16. ORDIN Nr. 2921/2016 din 12 octombrie 2016 pentru aprobarea Procedurii de înregistrare fiscală, din oficiu sau la cererea altei autorități care administrează creanțe fiscale, a unui subiect de drept fiscal care nu și-a îndeplinit obligația de înregistrare fiscală, potrivit legii Emitent: Ministerul Finanțelor Publice -Agenția Națională de Administrare Fiscală, publicat în: Monitorul Oficial Nr. 850 din 26 octombrie 2016
17. Ordin nr. 2.028 din 22 decembrie 2021 privind modificarea Ordinului președintelui Agenției Naționale de Administrare Fiscală nr. 2.921/2016 pentru aprobarea Procedurii de înregistrare fiscală, din oficiu sau la cererea altei autorități care administrează creanțe fiscale, a unui subiect de drept fiscal care nu și-a îndeplinit obligația de înregistrare fiscală, potrivit legii
18. OPANAF 2028 din 22.12.2021 publicat în Monitorul Oficial nr. 1230/27.12.2021 prin care se modifică [OPANAF 2921/2016, la Art. 1, Anexa 1, secțiunea B, pct. 3 ,, Procedura privind înregistrarea, din oficiu sau la cererea altei autorități care administrează creanțe fiscale, a unui contribuabil, care nu și-a îndeplinit obligația de înregistrare fiscală, potrivit legii

E. Cauze CJUE:

1. Cauza C-605/12 Welmory
2. Cauza C-80/11 Mahageben Kft
3. Cauza C -142/11 și David
4. Cauza C-255/02 Halifax
5. Cauza C-653/11 Newey
6. Cauza C-80/11 Mahageben,
7. Cauza C-285/11 Bonik,
8. Cauza C-528/17 Milan Bozicevic Jezovnik
9. Cauza C-18/13 Maks Pen EOOD,
10. Cauza C-563/11 Forwards,
11. Cauza C-33/13 Marcin Jagiello,
12. Cauza C-123/14 Itales,
13. Cauza C- 446/15 Signum Alfa Sped
14. Cauza C-439/04 Axei Kittel
15. Cauza C-440/04 Recolta,
16. Cauza C-484/03 Optigen,

17. Cauza C-642/11 Stroy Trans EOOD
18. Cauza C-643/11 LVK EOOD
19. Cauza C-324/11 Recycling Mahagaben și David, Gabor Toth,
20. Cauza C-459/17 SGI
21. Cauza C-460/17 Valérie SNC
22. Cauza C-425/02 Parts Services
23. Cauza C-277/09 RBS
24. Cauza C-103/09 Weald Leasing
25. Cauza C-529/16
26. Cauza C-333/20 Berlin Chemie
27. Cauza C-190/95 Aro Lease,
28. Cauza C-390/96 Lease Plan
29. Cauza C-452/03 RAL (Channel Islands) Ltd. și alții
30. Cauza C-258/95 Filibeck
31. Cauza C-155/01 Cookies World
32. Cauza C-118/11 Eon Aset Menidjunt
33. Cauza C-371/07 Danfoss și AstraZeneca
34. Cauza C- 168/84 Berkholz
35. Cauza C- 260/95 DFDENCOOL
36. Cauza Aro Lease -C-190/95
37. Cauza C- 390/96 Lease Plan Luxembourg
38. Cauza C-452/03 RAL
39. Cauzele C-73/06 Planzer Luxembourg
40. Cauza C-319/11 Widex
41. Cauza C-318/11 Daimler
42. Cauza C-323/12 E.ON Global Commodities SE
43. Cauza C-419/14 EebMindLicences
44. Cauza C- 547/18 Dong Yang Electronics

F. Surse internet:

1. www.anaf.ro
2. www.statistics.anaf.ro
3. www.Dex online
4. www.OECD.eu
5. www.transferpricing.ro
6. www.iasplus.com
7. www.deloitte.ro - Curierul Național 06.12.2021 material Deloitte România, autor Ciprian Gavrilu, Corina Augustin
8. www.Pwc.ro
9. www.IOTA.eu
10. [https://mfinante.gov.ro/documents/35673/354538/explanatory notes new ro.pdf](https://mfinante.gov.ro/documents/35673/354538/explanatory%20notes%20new%20ro.pdf) - Notele explicative la normele UE în materie de TVA în ceea ce privește locul de prestare a serviciilor legate de bunuri imobile, care a intrat în vigoare în 2017, Regulamentul de punere în aplicare (UE) nr. 1042/2013 al Consiliului, elaborat de Comisia Europeană, publicat pe site-ul instituției
11. www.economica.net - Decizie la Curtea Europeană de Justiție, cu impact pentru contribuabilii din România. ANAF ar putea fi obligat să restituie până la 100 de milioane de euro - Deloitte România, 08.04.2022
12. www.Ec.europa.eu/competition/antitrust/cases
13. <https://www2.deloitte.com/content/dam/Deloitte/global/Documents/Tax/dttl-tax-corporate-tax-rates.pdf>
14. [www http://curia.europa.eu/juris](http://www.curia.europa.eu/juris)
15. mfinante.ro
16. Juridice.ro- dosarul prețurilor de transfer- bătălia metodelor - Diana Ghinculov
17. www.ziare.com/impozit/evaziune/comisia-europeana-in-lupta-cu-evaziunea-fiscală-ce-măsurile-propune-1205969
18. www.manager.ro/articole/analize/legislația-fiscală-prioritatea-marilor-economii-ale-lumii-49133.html
19. www.startups.ro/analize/ce-sunt-și-cum-utilizezi-prețurile-de-transfer

20. www.dailybusiness.ro/știri-companii/multinaționalele-tot-mai-apăsate-de-riscurile-prețurilor-de-transfer-93335/
21. www.avocatnet.ro/content/articles/id_26879/Prețurile-de-transfer-o-piatră-de-încercare-atât-pentru-contribuabili-cât-și-pentru-inspectorii-fiscali.html
22. www.oecd.org/dataoecd/52/34/1914467.pdf
23. www.listafirme.ro
24. www.bnr.ro
25. www.oecd.org
26. www.pfkfinconta.ro
27. www.fic.ro/documents/view/Investițiile-străine-directe-în-România,2020
28. www.Ec.europa.eu/eurostat
29. www.stats.oecd.org
30. www.eur-lex.europa.eu
31. www.bvb.ro

G. Teze de doctorat studiate:

1. *Prețurile de transfer în condițiile globalizării*, student doctorand Cazacu Andreea Lavinia, 2018, Universitatea din Craiova - Facultatea de Economie și Administrarea Afacerii
2. *Prețurile de transfer în Uniunea Europeană: o abordare economică și fiscală*, student doctorand Manta Mihaela Paraschiva, 2021, Universitatea Lucian Blaga Sibiu
3. *Structura capitalului întreprinderii*, student doctorand Țaga Liviu Adrian, 2018, Academia de Studii Economice București, Școala Doctorală de Finanțe
4. *Prețurile de transfer într-o abordare comparativă și nevoia de reforma în România*, student doctorand Ioana S. Neacșu, 2018, Academia de Studii Economice București
5. *Optimizarea fiscală versus evaziunea fiscală în contextul României ca țară membră a Uniunii Europene*, 2021, student doctorand Pițu Ioan Cosmin, Universitatea Lucian Blaga Sibiu
6. *Perspective asupra rolului centrelor financiare offshore în eludarea obligațiilor fiscale și ascensiunea monedelor virtuale ca alternativă la paradisurile fiscale*, 2021, student doctorand Narciz Bălăsoiu, Academia de Studii Economice București, Școala doctorală Economie și Afaceri Internaționale
7. *Evaziunea fiscală - factor de risc al securității financiar-fiscale a României*, 2019, student doctorand Vâscea Gheorghe, Academia de Poliție "Alexandru Ioan Cuza" București -Ordine publică și siguranță națională